DISPUTATIO INAUGURALIS JURIDICA, 7 6.

De

AGGRAVATIONE DELICTORUM,

Quam

AUXILIANTE SUPREMO NUMINE,

Ex Auctoritate & Decreto Inclyti Ordinis Juridici in Celeberrima SALANA,

SUB PRÆSIDIO

VIRI

MAGNIFICI, NOBILISSIMI, AMPLISSIMI, CONSULTISSIMI ET EXCELLENTISSIMI,

DN. CHRISTOPH. PHILIPP. Richter/ JC. Celeberrimi, Com. Pal. Cæsar. Consiliarii Saxonici Eminentissimi, Decretal. Prof. Publ. Facult. Juridicæ Ordinarii meritissimi, Curiæ Provincialis, & Scabinatûs Assessoris Primarii, Splendidissimi,

Domini, Patroni ac studiorum suorum Promotoris devotè devenerandi,

PRO LICENTIA

Summos in Utroq; jure DOCTORIS Honores, Privilegia, & Immunitates ritè ac more Majorum capessendi,

publicè & solenniter ventilandam exhibet

CHRISTOPHORUS Feidler/ Grethz. Fris. Orient.

Ad d. Jun. horis ante- & pomerid.

JENÆ, Typis JOHANNIS WERTHERI, cIↄ Iↄc LXIV.

CELSISSIMO AC ILLUSTRISSIMO PRINCIPI ET DOMINO,

DN. GEORGIO CHRISTIANO,

PRINCIPI FRISIÆ ORIENTALIS, COMITI IN RITTBERG, DOMINO IN ESENS, STEDESDORF ET WITTMUNDT, &c.

Principi ac Domino meo Clementissimo, felix Regimen & Salutem constantem!

CELSISSIME PRINCEPS, DOMINE GRATIOSISSIME,

EBERHARDUS Dux ac Heros VVirtenbergensium quondã incõparabilis, in eo, quod Sibi in uniuscujusq; subditorum suorũ sinu tutò dormire liceret, haud exiguã beatitudinis Civilis ponebat portionẽ. Gloria sanè haud in mustaceo quæsita! Felix etenim Is demum est Princeps, qui non odio aut metu, sed amore subditorum suorum sibi devincire noverit animos; Istiusmodi quippe subditi nihil priùs sibi aut antiquiùs commendari patiuntur, quàm ut constans sit ac secura Principis sui beatitudo. Nec sanè immeritò; Quum etenim Principes Deorum veluti fungentes officiis voluntarios appetunt labores, ideò, ut tutissimam subditis suis quietem præparare possint; impium omninò foret ac ingratum, si non & hi

… id summâ rursũ niterētur ope, ut humillima piaq; erga Principes suos, ceu vigilantissimos Patriæ salutisq; Ejusdemcustodes, gratitudine illustres veluti eminerēt ac conspicerentur. Illiusmodi Principe indignissimi planè sunt, qui haud raro, dum ea, quæ ad cõstantem Patriæ salutem conservandam exiguntur, improbi pariter ac ingrati ad tumulta prosilientes arma eandem contundunt penitus, tantumq; nõ ipsam Principis sui tanquam perduelles aggrediuntur arcem. Quantam TUA CELSITUDO, Princeps ac Domine Clementissime, turbulento ac infelici Sacri non solùm Imperii Romano-Germanici, quod horrendis hodie immanes ac barbaræ Turcarum Tartarorumq; gentes implent terroribꝰ ac periculis, sed & Frisiæ Tuæ, haud ultimæ Ejusdem portionis, statu curam gerat, quantosque cum D. Imp. Justiniano in præfat. Novell. 14. apperat labores, ut salva sit subditorum Tuorum vita ac securitas, id ipsum Universus propemodum admiratur orbis. Meritò igitur id Tui maximè laborant subditi, ut promptissimo erga TUAM CELSITUDINEM obsequio commendatissimi, tutissimosque TIBI meditantes jugiter sinus VVirtenbergensium si non superent, exæquent certe, præconia. Non igitur imprudens ago aut importunus, Princeps ac Domine Clementissime, qui Disputationem hancce meam Inauguralem Celsissimo Tuo Nomini consecrare haud detrectaverim. Subditus ego TUUS sum, isq; quod fortè haud sine meâ dixero laude, humillimus. Me-

ritò propterea id operam do ſedulò, ut poſt DEUM, cujus benignitati tam gratioſum, haud ſine gratiſſimâ animi devotione, acceptum ferimus Principem, non niſi TUÆ CELSITUDINI omnes meos labores conſecrem ac conatus. Haud inclementi igitur, ſed ſereno Diſputationem hancce Inauguralem ac ſolennem intuearis vultu, eamque ceu fideliſſimum humillimi gratiſſimique Tui ſubditi teſtẽ TIBI offerri permittas, meque, ut alios, clementiſſimâ Tuâ digneris promotione, ſupplex pariter atque humillimus obteſtor. Vale Celſiſſime Princeps, Domine Clementiſſime. DEUM veneror animitùs, ut & CELSITUDINEM TUAM unà cum Serenisſimâ CONJUGE ac PROLE, totaque adeò Illuſtrisſimâ Friſiorum Stirpe, conſtanti Regiminis tranquillitate, longævâ vitæ ſecuritate, exoptatisſimaque rerum omnium beatitudine Inclytam verè ac florentisſimam obſequioſisſimè venerari nobis liceat FELICITER! Dabam Jenæ, in Illuſtri ac Celeberrimâ Academiâ Salanâ, XII. Calend. Julii, ANNO M. DC. LXIV.

ILLUSTRISSIMÆ CELSITUDINIS TUÆ

Subjectiſſimus ac humillimus Cliens & Servus

CHRISTOPHORUS Feibler.

PROOEMIUM.

O ſemper ſolidorum JCtorum cura intenditur laborque, ut, dum veram nobis non ſimulatam omni ope commendant Philoſophiam, ea doceant, quæ procul à veterum abſunt ſubtilitatibus, nilque niſi ludibriorum ac fabularum merentur nomina. *l. un. C. de nud. jur. Quirit. toll. l. unic. §. 9. in f. C. de cad. toll. Proœm. Inſt.* §. *3.* ideoque ea vel maximè instillant, quæ in ipſis rerum obtinent argumentis, uſumq; aliquando in foro ſunt habitura. *Ab eo usq; tempore*, inquit eleganter JCtus per Germaniã Celeberrimus Dn. D. Richter, Præſes, Præceptor ac Mecœnas noſter omni filiali obſequio ſuſpiciendus, in Ep. Dedicat. Deciſ. noviſ. edit. *quo Profeſſoris Sparta mihi demandata eſt, hoc animo meo propoſitum fuit, huc omes curas & cogitationes intendebam, ut ſtudioſæ juventuti inſtillarem, atque ad ea illam quaſi manu deducerem, quæ ſunt utilia, uſu longo in judiciis, foris, & Collegiis juridicis approbata, nõ quæ ſpecioſa quidem ſunt dicta, ac blanda ingeniorum lenocinia, interim uſu & utilitate caſſa, vanis ſpeculationibus obnoxia & intricata, quibus non niſi cum temporis & fortunarum diſpendio poteſt adhæreſcere juventus; quærant alii in muſtaceo laureolam, ego perrupi tenuia illa texta, ac propoſui hactenus ea, quæ faciunt non ad ſolidam modo ſed etiam ad utilem juris cognitionem.* Cujus Doctoris noſtri inſiſtentes veſtigiis non ſpinoſam quandam ac inutilem, ſed frequentia ſua maximè commendabilem

de Aggravatione delictorum selegimus materiam, quam solenni hac nostra & Inaugurali Disputatione eruditorum exponeremus disquisitioni. Nec verò ἀμήτοδοι simus, ideo eo progrediemur ordine, ut compilatorum Pandect. vestigia sequentes privata primùm, pòst publica consideremus delicta; ita tamen, ut ea, quæ ex hisce ad illorum classem commodè referri posse videntur, iis associemus. Faxis summe DOCTOR DEUS OPT. MAXIME, ut FELICITER!

CAPUT I.

DE

ETYMOL. HOMON. DIVIS. AC DEFINIT. DELICTORUM.

1 AGGRAVARE quid denotet, notissimum est, ut propterea operam perdituri haud inepte videri possemus diutius illi vocabulo inhærentes. Nihil enim aliud est, quam exaggerare, atrociusque
2 efficere delictum. Hoc unde dicatur non adeò quoque
3 difficile est; dicitur enim 1. à propositione *de*, quæ quandoque augendi, ut in dictione Depositum. *l. 1. pr. ff. depos.* quandoque privandi vim habet, & tunc plerumque mutat ex toto significatum dictionis, ut destruo, degener &c. vid. Calvin. *in Lexic. jurid. voc. De.* prior acceptio est hujus loci; 2. à verbo *linquere*, quod idem est ac deserere. Qui enim delinquit, ille legum
4 præcepta deserit & veluti relinquit; in eo quippe formale deli-
5 cti consistit, ut ea, quæ à legibus ceu recta præscribuntur, deserat ac transgrediatur, Magnif. Dn. D. Struve / JCtus dudum Celeberrimus, Doctor ac Mecœnas noster sancte devenerandus. *Syntagm. jur. Civ. Exercit. 48. th. 3.* Non uno quoque modo acci-
6 pitur in LL. nostris. Interdum enim generis loco ponitur, ut & crimina sub se complectatur, *l. 1. l. 2. ff. de LL. l. 1. & 5. §. fin. ff. de pœn.* Nonnunquam vero strictim sumpta crimini opponitur

l. 8 §.

1. §. 8. C *de Vet. jur. enucl. l. 117. §. 18. ff. de Ædil. edict.* add. Dn.
D. Struve/*d. Exerc. 48. thes. 15.* quod pluribus quoq; in Lectioni-
bus meis Cursoriis ostensum fuit. Prior significatio nō potest non 8
hujus esse loci; Non etenim hic tantum ea considerabimus, quæ 9
strictè talia, sed latiùs ita dicuntur, delicta. Quo sensu distinguun- 10
tur quoque in privata; extraordinaria; popularia; & publica;
Dn. D. Struv. *d. l.* Pac. *Isag. ff. de Privat. delict.* vid. Anton.
Matth. *tract. de crim. cap 3.* Privata autem delicta quatuor *in pr.
Inst. de Obl. quæ ex del. nasc.* enumerat Imperat. Justinian. de
quib. vid. Dn. D. Struve/ *d. l.* add. Calvin. in Lexic. jurid. Voc.
Delicta. Definitur vero in genere delictum, quod sit factum 11
in se illicitum, immediate extra ullius conventionis considera-
tionem contra legum prohibitionem sponte commissum, quo
ad præstandum quid patiendumve quis se obligat. *l. 21. §. 1. l. 4. ff.
de O. & A. pr. Inst. d. t.* Dn. D. Struve/*d. Exerc. thes. 2.* Et ita de-
scribitur ad differentiam illius illiciti, quod per accidens saltem 12
incidit in facta per se aliàs licita nim. Conventiones, Dn. D.
Struve/*d. l.* Ubi quoque ex Molina. de just. & jur. tract. 3. tit. 3. 13
D. 680. dupliciter illud fieri ostendit: *primò; celebrando inju-
stum contractum cum aliquo, aliquodve injuste eo contractu exigen-
do aut accipiendo; secundò, non implendo id, quod quis ex contra-
ctu, sive principaliter sive accessoriè præstare tenetur.* Atque ita 14
hoc damnum contra initam conventionem; in delictis autem
extra conventionem immediatè contra leges infertur, & præter
illius damni reparationem, quatenus fieri potest, ob ipsam actus
etiam vitiositatem & *ἀνομίας*, ad pœnam obligatur. Dn. D.
Struve/*d. l. & Exer. 1. th. 42. 29. 31.* Nos itaque hac Inaugurali 15
nostra *σὺν θεῷ* videbimus, quomodo istiusmodi delicta aggravari
soleant.

Caput II.

DE INÆQUALITATE DELICTORUM.

COMMUNIA liciti illicitiq; principia unicuique innata & ex 1
simplici cognita esse ratione, nullus, nisi *ἄλογος* prorsus, in-
ficia-

2 ficiabitur. Quamprimum etenim in homine rectæ rationis
ſeſe uſus exſerit, isque nudos ſaltem, ex quibus jus naturæ con-
ſtat, intelligit terminos, ilicò quoque ipſa juris illius principia,
deductasque ex hiſce concluſiones, nullâ licet accedente infor-
matione, luculenter cognoſcit, uti ex B. Dn. D. Georgio Calixto,
pluribus oſtendit B. Dn. Frantzke *Comment. ad Pand. de Juſt. &
jur. n. 105.* add. Magnif. Dn. D. Struve/JC. per orbem Celeber-
rimus, Præceptor ác Patronus noſter filiali colendus obſequio *in
3 Syntagm. jur. Civ. Exercit. 1. theſ. 1. & 52.* Quamvis verò hæc
ita ſeſe habeant, tanta nihilominus complurium pravatas ani-
madvertitur atque malitia, ut, licet meliora videant probentque,
deteriora tamen rectæ rationis dictamini haud obtemperantes,
ſeque veluti ab obligatione juris naturalis eximentes, ut pluri-
4 mùm ſequantur. Dn. D. Struve/ *dict. theſ 1.* Ceterùm non
uno id contingit modo; alii enim propiùs, longiùs verò alii ab
innata naturæ lege recedentes deprehenduntur, quo fit ut hi
gravioribus quàm illi privatam pariter ac publicam quietem
5 conturbent delictis. Nec enim cum Stoicorum facimus ſecta,
6 actus hominum morales æqualiter malos aſſerente. Videmus
ſanè haud paucos ſingulari quadam animi jucunditate, & liber-
rimè planè legum præcepta veluti deſpicere; cum è contra plu-
rimi repetiantur, qui non niſi inviti & ab externo, quod adeſt,
principio ad turpes legum transgreſſiones veluti rapiantur.
7 Sic gravius (1) peccat, qui ſpontaneo motu & quidem cum ele-
ctione contra legis prohibitionem agit, *l. 20. C. ad L. Corn. de
Falſ. l 31. eod. l. 7. ff. ad L. Cornel. de Sicar. l. 14. C. ad L. Fab. de Pla-
giar. l. 3. ff. de injur. §. 18. Inſt. de oblig quæ ex del. naſc.* vel ſciens
volensque non niſi per quendam affectûs impetum legum vio-
lat juſſa. *l. 11. §. 2. l 16. §. 2. ff de Pœn. l. 7. §. ult. ff. ad L. jul. rep.* quàm
8 qui ſine electione ſeu culpa ſua tale committit. Dn. D. Struve/
Syntag. Jur. Civ. Exerc. 19 th. 13. & ſeqq. & Exerc. 48. th. 7. & 8. Ille
etenim perfectum, *d. l. 20, C. ad Corn. de Falſ. l. 31. eod l. 7. ff. ad L.
Cornel. de Sicar. & ſeqq. texx.* hic verò imperfectum tantum
perpetrat delictum. Dn. D. Struve/*d. Exerc. 48. th 7. & 8* adeoq;
ſecundum culpæ modum extraordinaria ſaltem coërcetur pœ-
na, *l. 16. §. 8. ff. de Pœn. l. 105. de R. J. l. 1. §. 3. l. 15. ff. ad L. Corn. de Sicar.*

Dn.

Dn D. Struve/ *d. th. 8* Anton. Matth. *de Crim. Prolegom. cap. 1. n. 2. & seq.* Nisi singulariter ob latam culpam gravior, fustigationis puta. *l. 9. l. 11. de incend. ruin. nauf. l. 3 § 1. de Off. Praef. Vig. l. 2 in fin. de term. mot.* vel etiam capitalis dictetur pœna, uti fit in
casu abortionis aut amatorii dati poculi. *l. 38 §. 5. ff. de Pœn.* Dn. 10
D. Struve/ *d. th. 5.* Regulariter itaque in distinctione delictorum non tam factum, quam faciendi causa, id est, animus & voluntas delinquendi attenditur. Vinn. *in Comment. ad § 1. Inst. de*
Obl. quæ ex del. nasc. Dn. Carpz. *prax Crim. p. 1 q. 1. num. 18.* Aliàs 11
enim facile fieri posset, ut æqualia quis æstimet culposum v. c. & dolosum homicidium delicta, quum ex illo facto æque quàm hocce eadem læsio ac diminutio rei familiaris afferri queat, Dn. D. Struve *Exerc. 1. th. 31.* quod impium non minus foret, quàm absonum, quum delicta absque dolo non committantur. Dn. Carpz *prax. Crim. p. 3. q. 143. n. 11.* nec actus à nuda rei denominatione, sed forma & effectu ejusdem judicantur, Magnif. Dn. Præ-
ses *p. 1. Decis. 54. n. 9.* (2) Gravius delinquit, qui re & facto ipso 12
contra præcepta legum agit, quàm qui nudis saltem cogitationibus eadem transgreditur; & propterea quoque nemo earun-
dem in foro Civili seu exteriori patitur pœnas. *l. 18 ff. de pœn.* 13
Licet fortè conceptum istiusmodi delictum ductus pœnitentia
fuerit confessus; Magistratûs enim secularis potestas tanta 14
non est, ut ad ea, quæ adhuc in mĕte sunt latentia, nec ullo modo in actum quendā exteriorem prorumpĕte, possit extendi, uti pluribus & eleganter docet Francisc. Suarez *de LL. lib. 3 cap. 13.* add.
Dn. D. Struve *Exerc. 43. thes. 4.* Non vero exinde cum Commu- 15
ni DD. Schola concludimus, non internam sed externam so-
lummodo LL. nostras Civiles intendere obedientiam; Quamvis 16
etenim illæ saltem de exterioribus hominum actionibus inque sensus incurrentibus disponant, nec ea, quæ mente concepta solùm, punire possint. *d. l. 18.* per illam tamen de externis dispositionem eorumque, quæ puniri possunt, correctionem utique intendunt istiusmodi cives, qui non solùm externè, sed & cum animi quadam jucunditate unicuique suum non tantum tribuunt, sed & delictis vitiosisque abstinent actibus *l. 1. §. 1 ff. de J.*
& J. Quamvis non in unoquoque civium ille finis obtineri 17

ponit; illud etenim non intentioni LL. ſed perverſæ civium
18 malitiæ imputandum. Non igitur particularem, ſed univerſa-
lem juſtitiam ll. pariter ac jurisprudentiæ finem ſtatuimus me-
ritò cum Dn D. Struve, *Exerc 1.th.42. 37. 9. & 14.* Arnold. Vinn.
in Comment. ad Inſt. de J. & J. n. 3. Sutholt. *Diſſ. 1. th. 25.* Sed hæc
19 ὡς ἐν παρόδῳ (3) Delictum quoque exaggerat reiteratio *l. 28. §.
3. & 10 ff. de pœn. l. 1. ff. de jur. patron. l. 3. C de Epiſc. aud.* Nicol.
Reuſner. *libr. 2. Deciſ. 20. n. 6.* Ant. Gomez. *tit. de delictis c. 3.*
20 *num. 60.* Adeò ut etiam crimen aliàs non capitaliter punien-
dum propter reiterationem capitale interdum fiat, uti notat
Dn. Carpz. *prax. crimin. p. 2. q. 89. n. 30.* Par. de Put. *in Tract.
de Synd. in verb. pœna, c. 8 n 13.* Dan. Moller. *ad* Conſt. *Elector.*
21 *48. n. 1. p. 4.* Farin. *pract. crim. lib. 1 tit. 2.* (4) graviùs delinquit,
qui plenè planeque delictum conſummat, quàm nude illud ſal-
22 tem conatur. Cùm etenim in æſtimando delicto non tantum-
modo formalitas ſeu ἀνομία & vitioſitas actus, ſed & materia
ſive læſio ipſa vel maxime attendenda veniat, Dn. D. Struve/
23 *d. Exerc. 1. theſ. 31.* Ideo quoque conſumptum perfectumque gra-
vius eſſe delictum eo, quod tentatum ſaltem eſt, nemo
24 dubitabit; Conatus enim regulariter nullum importat da-
mnum, quod per coercitionem quandam externam vel Reip. aut
25 privato reſarciri queat. Nec punitur conatus, niſi ſequatur
effectus *arg. l. 18. de pœn. l. 19 ff. ad L. Corn. de Falſ. l. 21. §. 7. de furt.
l 1. in f. ff. quod quisq; jur. &c.* Tiraquellus *de pœn. mitig. c. 38. 39.*
26 *& 40.* Gail. *de P. P. lib. 1. c. 14. n 3.* Mynſing. *cent. 3. obſ. 9.* Quin
imò etiam in foro poli non tanta pœnitentia & pœna pro ſola
voluntate ſolove conatu, quanta pro ipſo facto imponitur, Ti-
27 raquell. *de pœn. temp. c. 40. n. 3.* Farin. *de homicid. q. 124. p. 1. n. 73.*
Ita quidem, ut non ſolum in atrocioribus delictis requiratur
delicti conſummatio, uti docet Marſil. *in l. 7. C. ad L. Corn. de Si-
car. n. 15.* Farin. *d. l. n 17. 19. 37. & 40.* ſed etiam in atrociſſimis
ſtatuti pœna ordinaria non habeat locum, niſi idipſum fuerit
28 conſummatum. Tiraq. *d. tract. c. 37.* Farin. *d. l. n. 117.* Fictio etenim
in ſtatutis & iſtiusmodi delictis, ubi non de glande legenda aut
tritico legato, ſed vita & ſanguine hominis agitur, locum non
29 invenit, uti oſtendit Menoch. *caſ. 360. n. 180.* Diximus autem

regu-

regulariter conatum non puniri. Quando etenim lex vel statu-
tum conatum expressè puniendum jubet, & ad actum proxi-
mum quodammodo deventum, ita, ut quantum in agente fue-
rit, jam consummatum sit delictum, & à parte patientis tantum
quid intervenit, quò minùs plenè fuerit perfectum, sed instar
conatus sese habuerit, tunc sane affectum puniri, etiamsi non
fuerit subsequutus effectus constans Dd. est sententia. Dn. D.
Struve *Ex. rc. 48. th. 5.* Matth. de Afflict. *decis. 276* Hieronym.
de Ceval. *in Comm. op. cont. com. q. 540.* Ant. Gabriel. *lib. 7. Comm.*
concl. n. 9. Præsertim si talia sint delicta, quæ enormem Pu- 30
blicæ tranquillitatis turbationem importent. Etenim cùm in 31
societate civili pacis ac tranquillitatis tantum non suprema
debeat esse lex, adeoque violatio etiam ejusdem graviter co-
ercenda erit; non solum vero ipso delicto consummato, sed et-
iam tacto ac conatu ad istiusmodi crimina perpetranda directo
[illegible]er læditur illa securitas, ideò meritò quoque ordinaria,
[illegible]e non insequuto aut plenè perfecto, pœna est statuta.
[illegible] in crimine læsæ Majestatis *l. 5. C. ad L. Jul. Majest.* Menoch. *de* 32
A. J. Q. cas. 359. raptus, *l. unic. C. de rapt. Virgin.* Veneficii, *l. 3. ff.*
ad L. Corn. de Sicar. Parricidii, *l. 1. ff. ad L. Pomp. de Parricid.* As-
sa[illegible] *de homicid. in 6.* aliisque delictis & casibus, de quibus
vid. Menoch. *d. cas. 360.* Quod etiam consuetudine, (præter- 33
quam in homicidio) modo conatus ad actum delicto proximum
pervenerit, servari testantur Dn. D. Struve, *Exerc. 48. th. 6.* Dn.
D. Carpz. *prax. crim. p. 1. q. 17. q. 62. q. 41. n. 4. q. 35. n. 28. q. 37. n.*
3. Coler. *decis. 167. n. 104.* Confer. Dn. Ant. Matth. JC. quondam
Groningens. *de Crimin. l. 45. tit. 5. n. 11. & Disp. de crim. th. 9.* Mo-
lin. *de J. & J. tract. 3. Disp. 24.* & *tract. 2. Disp. 631. n. 3.* Quamvis nō 34
desint, qui generali consuetudine leges conatum punientes ab-
rogatas, & mitiùs eundem, quam ipsum factum puniendum esse
docent; Clarus *lib. 5. § ult. q. 92.* Ant. Matth. *de crim. c. 3. n. 10. & seq.*
Vinn. *ad §. 5. Instit. de publ. jud.* Specul. *tit. de Accus. consl. 3. 6. vol.*
& in l. 1. C. ad L. Cornel. de Sicar. Böer. *decis. 316. n. 3.* Gutierrez.
in quæst. Civil. lib. 3. q. 7. n. 27. Tiraquell. *de pœn. mitig. c. 38.* Farinac.
de homicid. q. 124. n. 78. & n. 54. ubi illam consuetudinem non
solam in atrocioribus sed & atrocissimis criminibus observari

 testatur,

teſtatur, & Jul. Clarius id ipſum multis comprobat autoritati-
35 bus. Cœterùm nos vera hæc eſſe putamus, ubi talis viget con-
ſuetudo, quæ ſi non introducta eſt, & lex ſive ſtatutum expreſsè
36 conatum punit, regula Juris Civilis obſervanda erit. Hæc quo-
37 ad delictorum aggravationem in genere & veluti exempli loco
adduxiſſe ſufficiant. Pergimus itaque ad varias delictorum ſpe-
cies, in quibus gravitas iſtiusmodi magis apparebit.

CAPUT III.
DE
FURTIS.

1 INTER privata delicta primo meritò loco tanquam frequen-
2 tiſſimum conſiderandum venit FURTUM. Non unâ autem
ratione hocce delictum aggravatur & veluti qualificatur, ut in-
3 terpp. loquuntur. Nobis pro inſtituti noſtri ratione ſuffecerit,
4 ſi pauciſſimas ſaltem veluti delibemus. Sciendum autem hic eſt,
furtum de jure Civile capitale regulariter non eſſe, ſed, prout
vel manifeſtum eſt, vel non manifeſtum, ad reſtitutionem dupli
vel quadrupli furem actione furti teneri. *§. 5. Inſt. de oblig. quæ ex
del naſc.* Dn. D. Struv. *Exerc. 48. th. 20.* Vinn. *in Comment. ad*
5 *d. § 5.* Procedente verò tempore etiam hoc jure criminaliter
agi cœptum eſt, & publicæ vindictæ ergo extraordinariâ ani-
madverſione fures coërciti ſunt, pœnam ſtatuente judice pro
qualitate circumſtantiarum: eaque perſequutio criminis jam
tempore mediæ jurisprudentiæ frequentiori in uſu fuit, quam
6 actio furti civilis, ceu probat *l. fin. ff de furt.* Moderamen autem
attulit noviſſima ſanctione in *Novell. 134. c. ult. auth. ſed novo. C.
de ſerv. fugit.* Imp. Juſtinianus, qui cavit, ne pro furto vel mors,
vel ullius membri abſciſſio infligatur; ſed ut aliter fures, pu-
ta pœna pecuniaria, vel exiliô vel ſimili dictâ Conſt non exce-
7 ptâ caſtigentur. Poſteriobus vero ſeculis ſeverius furti crimen
vindicari cœpit, idq; propter creſcentẽ hominũ audaciã nimiãq;
furtorum frequentiam, ad quæ coercenda priſtinæ illæ pœnæ
8 mitiores ſufficere non poſſent. Conſtitutum igitur eſt à Fride-
rico I. *in c. un. § 6. de pac. tenend. 2. F. 27.* ut is, qui quinque ſolidos
aut

aut plus valens furatus fuerit, laqueo suspendatur. Sunt qui 9
hance pœnam ceu iniquam nimisque duram penitus rejiciunt,
ut Scotus *in 4. d. 15. q. 3.* Rivet. *in Explicat. 8. (vel, secundum no-*
strates Theologos, 7.) precep. Guil. Ames. *l. 5 de cas. consc. cap. 2.*
Bachov. ad Wesenb. *tit. de furt.* Dn. Ant. Matth. *de crim in l. 48. ff.*
tit. 1 c. 2. n. 6. quo eum etiam facere ejus quondam in illustri
Academia Groningo-Omlandica Discipulum Nobiliss. Dn. D.
Joh. Jacob Wissenbachium *Disp. jur. Civ 41. th. 10.* tantum non
demiror. Rationes, quibus hi pugnant, valde lubricæ sunt, 10
easque in conflictu examinandas relinquimus. Rectiùs igitur 11
sentiunt, qui aliter sentiunt, quibuscum concordat Magnif. no-
ster Præceptor Dn. D. Struve/ *Exerc. 48. th. 23. conf. Exerc. 1. th.*
33. Vinn. *in Comm. ad d. §. 5. Inst. de oblig. quæ ex del. nasc. num. 5.*
Renovata illa pœna est postmodum per *Ord. Crim. Carol. V. art.* 12
157. & seqq. Quibus tandem in Electoratu Saxon. Novell. Elect. 13
D Augusti, *p. 4. Constit. 32.* accessit, Georgius Schultz/ *in Synops.*
Inst. de Obl. q. ex del. nasc. lit. C ubi etiam explicat, quomodo illa
Const. Carol. intelligenda veniat. add. Dn. D. Struv/ *d. Exerc.*
48. th. 21. Vinn. *d. l. n. 3.* Aggravatur autem hoc delictum (1) rati- 14
one *modi*: si sc. conjunctum sit cum effractione quadam violen-
ta. Committitur autem istiusmodi effractio, si fur armis in- 15
structus tantam exercuerit violentiam, quæ seditioni ac turbis
excitandis sufficere possit, præsertim quum latrocinii quoque
metus hic subesse præsumatur; qualem furem Carol. V. P. H.
O. *artic. 159.* einen gestiegenen gefährlichen Dieb appellat. Quod 16
autem hoc in furto seditio quædam oriri facilè possit, dubium
non est, cum utique publica hic quodammodo vis adsit. Hæc 17
etenim à privata non nisi armorum detentione, gestatione, usu-
que violento distinguitur, armis etenim uti solius est Reip. Un-
de LL. XII. tabb. cum telo esse nemini privato permittebant.
Vinn. *in Comm. ad §. 8. Inst. de publ jud.* Dn. Petr. Theod. *Coll. Crim.*
Disp. 6. th. 7 lit. D. Decian. *de Crim. l. 8. c. 2. n. 2.* Dn. Carpzov.
prax. Crim p. 3. q. 79 n 6. 32. 33 Dd. *in l. 1. ff. de vi publ. l. 3. §. 1 ff.*
eod. Novell. 85. c. 1. 3. & seq. Ideo si effractio taliter peracta fue- 19
rit, ut ex eo seditio vel latrocinium veniat metuendum, vel fur
effractor resistentem forte occisurus præsumatur, daß einer vor

Gewaltigung oder Verletzung zu besorgen. Ord. Crim. *art. 159.* tunc quia pro non simplici sed violento furto illud habendum
20 sit, dubium non est; Hanc enim unicam ferè qualitatem esse, quæ effractionem seditiosam faciat, delictumque hocce
21 aggravet, testis est Dn. Carpz. *d. q. n. 79 & 32.* Si igitur adsit animus & audacia furis & (1) ædes, fores claustraque bene ac fortiter munita ingenti vi effregerit, insignique ruperit vio-
22 lentia, & (2.) armis aliisque ad violentiam convenientibus instrumentis in effringendis iis usus fuerit, effractor erit violentus; quorum si alterutrum defecerit, talis vix dicendus erit, nisi aliæ istum probent circumstantiæ, quod judicis arbitrio re-
23 linquendum monet Dn. Carpzov. *d. q. n. 33.* Quum verò certissimum sit, furtum istiusmodi cum effractione commissum simplici longè esse gravius, & propter aperturam cum violentia conjunctam aggravari. Prosper. Farin. *part. 7. oper. crim. q. 167. num. 27.* Boër. *decis 173. num. 14.* Dn. Carpzov. *d. q. 79. num. 1.* Menoch. *de arb. jud. quæst. lib. 2. cas. 299. num. 5*
24 Ideò nullo respectu habito, aut considerata rei furtivæ quantitate regulariter furca puniri ac coërceri solet Berlich. *p. 5. concl.*
25 *43. n. 73.* Carpz. *d. l.* Et hæc pœna suspendii in fures effractores expressè statuta reperitur P. H. O. *art. 159.* ibi: So ist doch der Diebstal als obstehet / gebrochen/ oder gestiegen wird / ein gestiessener gefährlicher Diebstal; so ist dem Diebstal der mit Waffen geschicht/ einer Vergewaltigung und Verletzung zu besorgen/ darumb in diesem Fall der Mann mit dem Strange ꝛc. gestraffet werden soll. & *art. 160. in fin.* ibi: Wo aber der Dieb zu solchem Diebstal gestiegen / oder gebrochen/ oder mit Waffen/ als vorste-
26 het/ gestohlen hette/ so hette er damit das Leben verwircket. Hic sanè, nulla rei ablatæ quantitatis mentione facta, solam violentam effractionem suspendio coërcendam esse constituit Ca-
27 rol. V. Imp. Quam pœnam postmodum in Const. Elect. 32. §. Weren denn ꝛc. p. 4. repetitam esse & confirmatam tradit Dn.
28 Carpz. *d. q. num. 10.* Ideoque in hoc violento furto cum effractione commisso nequaquam rei ablatæ magnitudo aut valor
29 attenditur, sed ipsa effractio violenta; adeoque si modicum fuerit, quinque aureos Ungaricos, de quibus dicta Nemes. Carol.

tel. .. qu itur, ..ò absolvens, si modo violentia probar, possit effra-
cturæ pœna in hac locum habebit. Dn. Carpzov. *d. l.* Confir-
mant hæc porrò manifestè verba Ord. Crimin. *d. art. 159* ibi:
Solches sey der erste oder mehr Diebstahl; auch der Diebstahl
klein oder groß. Quod ita quoque in praxi receptum esse, 30
etiamsi res furtivas Dominus recuperaverit, testatur Dn. Carpz.
d. q. n. 12. Ita enim Quæst. Coldic. Anno 1601. Mens. Septemb.
a Scabinis Lipsens. de jure fuisse responsum, ibidem asserit:
Ob nun wohl der jenige/welchem berührtes Viehe dieblichen ent-
wendet / solches in der Nachfolge wieder bekommen; Dieweil a-
ber dennoch beyde Diebstäle gefährlicher weise mit gewaltsamen
Einbrechen geschehen/ so wird er auch/woferne er auff seinem ge-
thanen Bekäntnüs vor Gerichte freywillig verharren / oder des
sonst / wie recht/ überwiesen würde / nach Schärffe der Rechte
mit dem Strange vom Leben zum Tode gestrafft und hingerich-
tet/V. R. W. Imò etiamsi plures fuerint effractores fures, 31
omnes ac singulos, licet portio cujusque valorem 5. solido-
rum non attingat, laqueo puniendos esse haud obscurè colligi
potest ex Const. Carol. *art. 159.* Atque ita ad requisitionem 32
Senat. Cold. Mens. Marr. Anno 1581. & Quæst. ibid. eodem an-
no Mens. Aug. responsum esse docet Dn. Carpz. *d. q. num. 15.*
Notanter verò diximus, si effractio fuerit *violenta*, adeoque per 33
illam pax publica quodammodo turbata, tunc istiusmodi pœ-
nam reo seu accusato infligendam esse. Propterea conclu- 34
dendum omninò erit, simplicem effractionem cum istiusmodi
violentia haud commissam pœnam suspendii non mereri. Me-
noch. *de A. I. Q. lib. 2 cas. 296. n. 13. cas. 299. n. 4. & seq.* Prosper.
Farin. *pr. Crim. p. 7. q. 167. n. 27.* Carpz. *d. q. 29. n. 4.* Boër. *decis.
173. n. 1. & 2.* Gomez. *de delict. c. 5. de Furt. n. 12.* Non itaque 35
pro fure effractore, & pacis veluti turbatore habendus erit,
qui (1.) stabula, ædes rusticas, vel alia loca minus munita rum-
pat, aut perfosso pariete ejectisve fenestris invadat; Ibi enim 35
effractio non usque adeò peculiarem requirit violentiam, & à
timidis quoque furibus haud rarò committi solet. Dicen- 37
dum itaque erit, istiusmodi fures, si rem quinque solidorum
valorem non attingentem haud contrectaverint, à laquei pœ-
nâ im-

38 nâ immunes & liberandos esse. Et ita sæpissimè in Sca-
binatu Lipsiensi pronunciatum testatur Dn. Carpzov. *d. quæst.*
n. 35. Idem quoque *n seq.* docet quotidiè à pœna laquei per
39 pronunciata Scabinorum eximi istos, qui (2.) cistas, vasa, & si-
40 milia effringunt. Hæc enim fractura cum absque singulari
violentia manibus sæpissimè committatur, ideò cessat hic pœ-
næ effractoris violenti ratio: vis scil. cum turbatione pacis
41 conjuncta quodammodo. Limitatur autem hæc regula:
nisi arca vel cista benè munita ingenti vi adhibitis armis aliis-
que instrumentis effractæ fuerint, tunc, etiamsi rem quinque
solidorum non abstulerint, suspendio puniendos esse istius-
modi fures testis idem est sæpè laudatus Dn. Carpz. *d. q n. 38.*
42 Idem quoque asserendum est de illis, qui (3.) Clave adulterina
ædes aut cistas aperiunt; cum enim hic procul omni dubio
pacis turbandæ metus cesset, utique & pœna mortis locum
habere nequit; nisi furtum quinque exsuperet solidos; tunc
etenim non propter effractionem vel aperturam, sed rei furti-
væ quantitatem in Constit. Carol. determinatam laqueo puni-
43 tur. Atque ita quoque Quæstori Diepoldiswald. anno 1626.
Mens. Jun. Dnn. Scabinos Lipsienses respondisse testatur Dn.
Carpz. *d q 79. n. 141.* Verba responsi sunt hæc: Hat M. K. in
guten bekandt / daß er in Churfürstl. Forbergen in der Nacht
durch ein Secret eingestiegen / den Pferde-Stall mit einem Die-
trich (i. e. clave adulterina) eröffnet / und daraus Pferde-Ge-
schirr / Getreyde / und sonsten andere Sachen gestohlen etc. so
wird er derowegen öffentlich billig zur Staupen geschlagen / und
nach ausgestandener Leibesstraffe des Landes ewig verwiesen /
44 V. R. W. Huc etiam (4.) denique illi pertinẽt, qui in pagis con-
scissis tectis stramineis, aut in oppidis tegulis evulsis, vel etiam
45 scalis admotis furta committunt. Hi etenim quoniam vim
non faciunt, nec cum violentia quadam, qua pax publica tur-
bari possit, effringunt, utique non immeritò à pœna effracto-
46 rum ordinaria immunes erunt. Ita tamen hoc semper in-
tellectum volumus, nisi furtum quinque aureorum Ungar. jux-
ta Ord. Crimin. vel 20. Joachim. juxta Illustrem hunc Scabina-
tum Jenens. Dn. D. Struve *Exerc. 48. th. 22.* vel majorem auc-
mine-

minorem pro cujusque regionis moribus aut statutis excedat
summam. Tunc enim,ut jam supra *n.29.* à nobis monitum fuit,
non propter aperturam, concussionem aut evulsionem, sed rei
ablatæ quantitatem pœna laquei coërcentur. Aggravatur 47
(II.) hoc delictum ratione *Objecti*. Huc pertinet (1.) PLA- 48
GIUM. Definitur verò quod sit crimen, puta publicum, quod
committitur fraudulenta liberi hominis vel servi alieni,aliâ
sibi quam ejus lucri faciendi causa, facta suppressione, Dn. D.
Struve *Exerc. 49. th. 84.* Plerumque etenim supprimendo 49
hoc delictum committitur. *l.3. l.5 & l.6 ff. de L. Fab. de plag.*
l. 2. l.5 l 9. l 14 C eod. Licet & aliis interdum modis puta ven-
dendo, donando, permutando &c. perpetrari soleat. *l 1. l. 2. l.*
4. ff. eod. Quòd autem istiusmodi dolosa hominis suppres- 50
sio furtis queat annumerari dubium planè non est. Etsi ete- 51
nim dominium aut possessio καθ' ἐξοχὴν ita dictum patri tribui
non possit, *l. cum heredes. §. ult. ff de acq. poss.* Quasi ta- 52
men dominium in filio ipsi competit, utpote cum in illius, ceu
servus in domini, sit potestate; Et propterea quoque eidem 53
vindicatio ad rei, cujus verum habet dominium, similitudinem
competit. *l 1. §. 1. ff de R. V* Joh. Schneidew. *in §. 9. n. 1. Inst. de*
ob. q ex del. nasc. add. l. 14 §. 13. l. 37. & seqq. ff. de furt. l. 48. §.
pen. l. 2. §. 23. ff. eod. §. 9 Inst. de ob. q ex d. nasc. Pœna hujus 54
delicti ex ipsa L. Fabia tantummodo fuit pecuniaria. *l fin. ff. de*
L Fab. de plag. l. 6. C. eod l. pen. §. 2. ff eod Wesenb. *parat. ff de*
L Fab. de plag. n 3. Menoch. *de A. I. Q. lib. 2. cas. 536. n. 5. & seqq.*
Carpzov. *d. q. n. 88.* Prosp. Farin. *prax. crim. p. 7. q. 147. num. 97.*
Quia liberum corpus nullam recipit æstimationem. *l. liber homo* 55
ff. ad L. Aquil. absque valore verò & æstimatione pœna alias de-
licto statuta non infligitur. *2. F. 27.* Ibique Nobiliss. Dn. D.
Schröter / JC. Celeberrimus, Decanus Inclytæ Facultatis Jurid.
h. t. Spectatissimus, Præceptor ac Patronus devenerandus *in*
privat. ad text. Feud. Collegio. Et licet operæ ac servitia hoc 56
casu æstimari possent, quibus pater carere cogitur; attamen,
quoniam illa incerta sunt, ideò meritò pœna capitalis cessat
Dn. Carpzov. *d. q. 88. n. 87.* Postea verò ipso etiam jure Ci- 57
vili gravius, & nonnullis casibus capite quoque puniri cœpit.

l. ult. ff. de L. Fab. de plag. l. ult. C. eod. §. 10. Inst. de publ. jud. ibiq.
58 Arnold. Vinn. *in Comment.* Qui etenim celandi seu pri-
vandi animo liberos parentibus quo postea, ut hodie fieri asso-
let, certa pecuniæ summa, veluti λύτρον & redemptionis preti-
um sibi persolvatur, illi sanè quin capitali debeant subjugari
pœna, dubium plane non est. *l. fin. C. de L. Fab. de plag.* Dn. Stru-
ve *d. l.* Dn. Carpz. *d. q. 83. n. 89.* Georg. Schultz *Synops. Inst. de*
59 *publ. jud. lit. Z.* Jure divino id minus dubii habet, propter
expressum text. Deuter. XXIV. 7. quem B. Luth. ita vertit: Wenn
jemand funden wird / der aus seinen Brüdern eine Seele stielet
aus den Kindern Israel / und versetzet oder verkaufft sie / solcher
Dieb soll sterben / daß du das böse von dir thust add. Exod. XXI. 17.
Schultz *d. l.* Dn. Carpz. *d. l.* Vinn. *in Comm. Inst. ad d. §. 10. de*
60 *publ. jud.* Quod transscriptum est in Decretalibus Gregor.
61 IX. *c. qui furatur hominem. ext. de furt.* Et ita quoque in fo-
ro Saxon. receptum esse ex Petr. Heig. notat Dn. Carpzov. *d. q.*
n. 90. ubi quoque ex Chronic. Misnens. Petr. Albini *p. 1. c. 21.*
Historiam plagiarii Conradi à Kauffung / qui superioribus
seculis anno scil. 1455. Duos Principes domus Saxon. fulcra,
Ernestum sc. & Albertum (unde hodiè utraque illa Ernestina
& Albertina linea) Friderici II. Electoris Saxon. Cognomento
Placidi filios ex arce Altenburgensi, tum temporis sede Electo-
rali abduxerat, refert. Qui tamen, recuperatis statim Princi-
62 pibus, ultimo supplicio Fribergæ affectus est. Eandem quo-
que pœnam in universo Imperio Romano-Germanico in vali-
dà esse observantia testatur Schultz. *d. l.* Petr. Theodor. *Coll.*
Crim. Disp. 9. th. 5. lit. C. add. Const. de pac. publ. vom Landfrie-
63 den tit. Wie gegen denen etc. Quinimò non tantum ipsos
plagiarios, verum etiam illos, qui, licet ipsi non commiserint
crimen, sed saltem reticuerint, & plagiarios receperint, graviter
puniendos esse sequens Scabinorum Wittebergens. anno 1566.
Mens. Jan. pronunciatum luculenter probat: Hat A. K. (pla-
giarius sc. ipse) in seinem Bekäntnüß selbsten gestanden / daß der
gefangene Kutscher zu der Abführung keinen Rath gegeben etc.
so erscheinet aus obangeregten Ursachen so viel / daß gedachter
gefangener Kutscher mit der ordentlichen Todesstraffe billig ver-
scho-

ſchonet bleibet; Er wird aber gleichwohl von deswegen / daß er
diese Verbrechung ſo lan(g) verſchwiegen / und den einen Thä-
ter P. S. geherberget / mit ewiger Landesverweiſung in Straff
genommen. V. R. W. Illos verò, qui conſilium plagiariis 64
præſtant & auxilium, quemadmodum aliàs in ſimplici furto. §.
11. *Inſt. de obl. quæ ex delict. naſc.* Dn. D. Struve *Exerc. 48. th. 12.*
Vinn. *in Comm. ad d. §. 11. n. 16. & ſeqq.* veluti complices ad pa-
cta tenentur, eadem gladii pœna teneri rectè tradit Petr. Heig.
p. 2. q. 32. n. 54. & 55. & ex eo Dn. Carpz. *d. q. n. 93.* ubi hanc ſen-
tentiam eleganti confirmat præjudicio. Pertinet huc (2.) 65
Sacrilegium. Non uno autem modo hoc accipi ſolet. Non-
nunquam etenim & quaſi ſacrilegium eſt rei, non quidem ſim-
pliciter ſacræ, ejus tamen, quæ pro ſacrâ habetur, violatio ac
contemptus; ut Conſtitutionum Principum. *l. 1. C. de Crim. Sa-
cril. l. 6. C. Theod. de Appell. l. 1. C. ut dignit. ordo ſervet. lib. XII.*
Diſputatio de poteſtate Principis. *l. 3. C. de crim. ſacrileg.* Dec.
conſ. 558. num. 2. Cravett. *conſ. 241. n. 2 & 3.* Diſputare, an
judex, quem Princeps elegit, idoneus ſit, nec ne? *d. l. 3. C. de cri-
min. Sacril.* Vultej. *in jurisp. Rom. lib. 1. c. 46.* Quin imò ad a-
lia quoque crimina & offenſionem clericorum extenditur. *c. ſi
quis ſuadente §. 17. q. 4.* Decian. *tract. crim. lib. 1. c. 35.* Dn. Carpz.
pract. Crim. p. 2. q. 89. n. 1. Bocer. *de Furt. c. 2. n. 1.* Propriè 66
verò & *κατ' ἐξοχὴν* furtum in loco ſacro & rebus Deo ſacratis
commiſſum ſignificat. *l. 4. pr. §. 1. l. 9. §. 1. l. 11. §. 1. ff. ad L. Jul.
pecul.* *Dn. D.* Struve *Exercit. 49. theſ. 79.* *Dn.* Carpzov. *d. q. n. 3.*
Ut autem verum committatur ſacrilegium, duo de jure Civil. 67
requiruntur (1.) ut res ſit ſacra, (2.) ut è loco ſacro ſit ablata.
Hinc ſi res ſacra à ſciente eſſe talem, *Dn.* Struve *d. l.* è loco pro 68
fano, aut profana è ſacro auferatur, hoc jure non ſacrilegium,
ſed ſimplex erit furtum. *l. 5. ff. ad L. Jul. pecul. l. 3. C. de Furt.*
Dn. Struv. *d. l.* Menoch. *de A. J. Q. caſ. 389.* Dn. Carpzov. *d. q.
n. 4.* Secus verò eſt de jure Canonico. Ibi enim triplex Sa- 69
crilegii proponitur ſpecies. (1.) quando ſacrum de ſacro, (2.)
ſacrum de profano, (3.) profanum de ſacro aufertur. *c. quiſ-
quis. 17. q. 4. XVII. c. ſi quis contumax. 20.* *Dn. D.* Struv. *d. l.* *Dn.*
Carpz. *d. q. n. 5.* Damhoud. *pr. Crim. c. 3. n. 1.* Farin. *p. 7. q. 172.*

70 *n. 7.* Menoch. *de A. I. Q. lib. 2 caſ. 282. n. 11. & 3.* Quod & à
Carol. V. in Ord. crim. *art. 171.* conſtitutum eſt. add. Matth. Ste-
71 phan. *ad d. art.* Hanc autem juris Canon. diſpoſitionem
72 hodie receptam eſſe teſtatur *Dn.* Carpz. *d. q. n. 7.* Atrocius
autem & gravius hoc eſſe furtum, quam ſimplex, dubium planè
73 non eſt. Majus etenim peccatum eſt, quod in DEUM com-
mittitur, quam hominem & ita quoque gravius ſacrilegium eſt
furto. *d. c. 17. q. 4.* & text. elegant. *in c. qui abſtulerit. 12. q. 2.* Un-
de ſacrilegium inter crimina atrociora refertur à Gloſſ. *in c. ve-
nerabilem verb. ſacrilegium in fin. extr. de Elect.* & crimini læſæ
74 Majeſtatis æquiparatur. *d. c. ſi quis ſuadente. c. 17. q. 4.* Pœ-
na hujusce criminis, quo publica ſacra compilantur, capitalis
eſt etiam de jure Civil. *l. 9. ff. ad L. Jul. pecul.* Anth. Matth. *de
crim. c. 2. & 3. de Leg. Jul. pecul.* Vinn. *in comment. Inſtit. ad §. 9.*
75 *de publ. jud.* Damhoud. *pr. crim. c. 111.* Aggravatur autem
magis hoc delictum ſi res ſacra è loco itidem ſacro ſurripitur,
76 teſtante de jure Saxon. *Dn. D.* Struv. *d. Ex. 49 th. 89.* Quam-
vis enim de jure Canon. non diſtinguatur locusne ſacer fuerit
nec ne, nec etiam rei attendatur qualitas; attamen gravius de-
linquit, qui ſacrum de ſacro, quam profanum, aufert & ſurripit,
uti expreſsè hæc noſtra ſententia probatur per Ordin. crim. *ar-
tic. 174.* verſ. Oder ſo jemand weltliche Güter/ die in eine Kirche
77 geflehnet/ wehren geſtohlen; Quamvis ſeverius cum iſtiusmo-
di, quam ſimplici fure, agendum eſſe non diffiteamur. per *d. art.
174. circa fin.* ibi: Doch ſoll in ſolchem Kirchen-Raube und Dieb-
ſtahle weniger Barmhertzigkeit bewieſen werden/ denn in weltli-
78 chen Diebſtahlen. Quod autem prior aſſertio noſtra per *d.
art. 174.* ap probetur, exinde conſtat, quia ſubſequens *artic. 175.*
expreſsè de circumſtantiis, puta famis, juventutis, ſimplicita-
tis &c. hujusce criminis pœnam mitigantibus expreſsè agat
in verb. Es ſollen auch alle die Diebſtahle/ ſo an geweiheten Din-
gen und Stäten geſchehen/ die Hungers-Noth/ auch Jugend und
Thorheit der Perſonen / wo deren eines mit Grund angezeiget
wird / auch angeſehen / wie von weltlichen Diebſtahlen deswe-
gen geſetzt/ darinn gehandelt werden. quocum *artic. 175.* præce-
79 dens *174.* per voculam: Oder/ evidenter conjungitur. Pœ-
na Sa-

ex Sacrilegii, ablatione rei sacræ è loco sacro facti, in Imperio
Romano - Germanico arbitrariam esse planè non dubitat *Dn.*
Carpz. *d. q. n. 17.* per Ord. Crim. *art. 172.* ibi: nach dem Rath der
Verständigen & *art. 174.* Sic memini, me abhinc quadri- 80
ennio, cùm in Belgio viverem, observare, militem quendam Sa-
crilegum qui in pago, effractis templi valvis, ex arca eleemosy-
narum aliquot deutas, quarum 18. unum ferè grossum efficiunt,
surripuerat, Groningæ à Prætore militari ad suspendii pœnam
fuisse condemnatum; quæ tamen pœna in mitiorem ita mu-
tata fuit, ut ad patibulum huic noviter erectum, laqueo de collo
pendente virgis cæsus in perpetuum relegaretur. Excipiun- 81
tur illi, qui hierothecam, sive ædiculam, aut monstrantiam, ut
Imperat. Carol. V. ex persuasione Pontif. loquitur, in qua con-
secratus panis habetur repositus, fuerint furati, qui præcisè vi-
vi exuri jubentur. P. H. O. *artic. 172.* ibi: So einer eine mon-
strantz stihlt / da das H. Sacrament des Altars in ist / soll mit dem
Feuer vom Leben zum Tode gestraffet werden. add. *Dn* Carpzov.
d. l. Georg. Schultz. *Synopf. Instit. de publ. jud. lit. E.* Jure 82
verò Saxonico istiusmodi sacrilegi Rotæ pœna afficiuntur,
LandR. *lib. 2. art. 13.* ibi: Alle Mörder etc. und die Kirchen oder
Kirchhöfe berauben / die soll man alle radebrechen. Et ita 83
quotidiè practicari testatur ex Coler. *decis. 152. n. 2* Schultz. *d. l.*
nisi circumstantiæ, de quibus supra, aliud suadeant. *Dn.* Petr.
Theodor. *in Coll. crim. Disp. 9. th. 4. lit. F.* ubi ita in Illustri hoc
Scabinatu Jenensi pronunciatum testatur. Et hæc Rotæ pœ- 84
na etiam (1.) obtinet, etiamsi absque effractione sacrilegium
fuerit commissum. Effractores etenim quin hac tenean- 85
tur pœna, nullum potest esse dubium, quum & aliàs simplices
fures effractores, nullo rei furtivæ respectu habito capitali pœ-
na coërceri suprà *n. 24. & seqq.* ex *art. 159.* P. H. O. notaverimus. Ut 86
propterea nulli dubitemus, quin pœna Rotæ de jur. Sax. etiam
tunc obtineat, quando res haud adeo magni pretii, modo cum
effractione violenta, surrepta fuerit. Vid. *Dn.* Carpzov. *d. q. 89.*
n. 23. (2.) Pœna Rotæ etiam illis meritò dictatur, qui Gazo- 87
phylacium den Gottes-Kasten spoliantes pecuniam pauperi-
bus alendis aut templis reficiendis collectam contrectant, non

ſolùm ob generalitatem text. in LandR. *art. 13. lib. 2.* ibi: Die
88 Kirchen berauben/ſed & quod ſacrum ex ſacro auferant. Hunc
vero inter ſacrilegos eſſe referendum certum eſt propter ex-
preſſum text. in P. H. O. *art. 173.* ibi item: So einer einen
Stock/darin man das heilig Almoſen geſamlet/ auffbricht/ ſper-
ret/oder wie Er argliſtig daraus ſtielet/ ꝛc. ubi add. Matth. Ste-
phan. in addit. Georg. Rem. *in Nemeſ. Carolin. d. art. 173.* Nicol.
Reuſn. *lib. 1. deciſ. 16. n. 17.* Damhoud. *pract. crim. c. 111. n. 4. in fin.*
89 (3.) Quoque omnes, qui complices fuerint, in crimine ſacrilegii,
90 eadem pœna coercendi, (1) quia plures idem commiſerunt deli-
ctum, ideo quoque omnes ac ſingulos in ſolidum ad pœnam
91 obligari certū eſt. Tot etenim hic delicta ſunt, quot perſonæ de-
linquentium. Hottom. *Illuſt. quæſt. 33. pag. 194.* Et tot etiam de-
bentur pœnæ, cum quilibet ex ſuo facto obligetur per *l. 5. ff. ſi*
92 *quis caut. in jud. ſiſt. &c.* (2) quia in ſimplicis furti crimine o-
mnes ac ſinguli ſuſpendio puniuntur, modo portio cujusque 5.
ſolidos attingat vel ſuperet, per ea quæ docet Magnif. & Nobi-
93 liſs. Dn. D. Struve/*Exerc. 48. theſ. 25. n. 7.* Ergo multò magis
in ſacrilegio id obtinebit. add. Jodoc. Damhoud. *prax. Crim. c. 111. num. 1.* Decian. *tract. crim. lib. 6. c. 31. n. 1.* Carpz. *d. q. 89. n. 35.*
94 P. H. O. *art. 174.* (3) Denique quia in aliis quoque delictis unius
pœnâ alterum haudquaquam liberari certum eſt, per text. *in*
l. 6. ff. arb. furt. caſ. l. 11. §. 2. l. 51. pr. §. 1. ff. ad L. Aquil. l. 7. §. fin. & l. 8. ff.
de jurud. quibus omnes illi, qui aliquo modo, vel arbores cæ-
dendo, vel Prætoris album corrumpendo deliquerunt, in ſoli-
dum tenentur; ideoque & in Crimine ſacrilegii, idipſum aſſera-
95 mus neceſſe eſt. Hæc de vera ſacrilegii, in rei ſacræ de ſacro
96 ablatione commiſſi, ſpecie ſufficiant. In reliquis verò, quando
ſacrum de non ſacro & è contra contrectetur, non hanc ſacrile-
gii, ſed furti ſimplicis, ſuſpendii ſc. pœnam locum habere ſtatui-
mus cum Dn. Carpz. *d. q. n. 72. & 78.*

CAPUT IV.

DE

RAPINA.

1 HACTENUS prima delictorum privatorum ſpecies. Se-
quitur jam ſecunda, nim. RAPINA. Hoc delictum quoque
non

mus incommode ad caput praeced. referri posset, q[uan]tum ubique Rapina furtum sit, & raptores aliis furibus improbiores dicuntur. *l. 14. §. 12 ff. quod met. caus. l. 1. ff. de vi bon. rapt. l. 55. ff. de furt. l. . . l. 52. §. ult. eod.* Verùm cùm nos ordinem in ff. & Inst. 2
observatum de Jur. Civ. sequutos promisimus, ideoque contra leges methodi haud peccabimus. Committitur autem Rapina cum quis dolo malo rem alienam mobilem lucri faciendi 3
animo vi aufert, aut damnū in ea dat. *pr. §. 1. Inst. de vi bon. rapt. l. 1. pr. & §§. seqq. ff. eod.* Dn. D. Struve / *Exerc. 48. thes. 45.* Ex quibus constat Rapinam & Latrociniū diversissima esse delicta, cū 4
hoc i[d]t semper cū homicidio conjunctū, illud v. cōmittatur furādo in publico sine interfectione. vid. Farin. *p. 7. q. 165. n. 11. 13.* Carpzov. *pract. crim. p. 2. q. 90. n. 3.* Jod. Damhouder. *prax. crim. c. 56. n. 1. & seq.* Germanis illi Mörder / hi verò Räuber / Beutmacher / 5
&c. dicuntur. add. *l. 28. § 15 ff. de pœn. l. 5. ff. de L. Pomp. de parricid. c. suscepimus. X. de homicid. c. cum homo. 23. q. 4.* Jure Civili a- 6
ctio bonorum raptorum in quadruplū intra annum utilem *l. 2. §. 3. ff. de vi bon. rapt.* hoc est, ad rem tantùm, quo respectu est Praetoria pœnalis, non solita excedere annum. Magnific. Dn. Praeses *p. 2. decis. 96. n. 115. & seqq.* ubi etiam quid jur. Sax. obtineat, monet. Vid. Dn. D. Struve / *d. Exerc. 48. thes. 48.* Perez. *in C. de vi bon. rapt. n. 5.* Quae pœna obtinet, sive in ipso delicto 7
raptor comprehendatur, sive non *l. 52 §. ult. ff. de furt.* Dn. D. Struve / *d. l.* Conveniri quoque poterit actione furti vel manifesti. *l. 80. §. 3 l. 52. §. ult. de furt.* vel non manifesti. *l. 1. ff. de vi bon. rapt. l. 88. de furt.* & concurrit cum illa actione judicium publicum. *L. Jul. de vi l. 3. l pen. ad L. jul. de vi publ.* vid. Dn. D. Struve / *Exerc. 49. & d. Exerc. 48. thes. 49.* Si vero quis rem suam, vel quam 8 9
suam existimavit vi rapuerit, non hac, sed alia actione tenetur. *l. 7. C unde vi. l. 1. l. 2. §. 18. de vi. bon. rap.* Dn. D. Struve, *d. Exerc. thes. 46.* Hodie Praetoria isthaec actio & pœna ab usu & 10
observantia recessit, & pœna raptoris, praesertim in itinere publico vi illatā rem auferentis, est capitalis gladii. Dn. D. Struve / *d. th. 49.* Schultz / *Synops. Inst. de vi bon. rap. lit. A. Ordin. Crim. art. 176.* ibi: Ein jedweder boßhaffter überwundener Räuber soll / etc. am Leben gestrafft werden. Grave enim & atrox hoc est delictum

ctum & raptores fures improbiores dicuntur. *l. 14. § 12. ff. quod met. caus.* & ridiculū est inquit imp Justin. *pr. Inst de vi bon. rapt.* levioris conditionis esse eum, qui rapit, quam qui clam amo-
11 vet. Hanc verò pœnam gladii in universo Imperio Romano-Germanico receptam esse testatur Dn. Carpz. *d. q. 90. num. 12.*
12 Matth. Coler. *p. 1. Decis. 155.* ibiq; Jacob. Schultz / *in addit.* illud vero notandū est, cadavera punitorum raptorū plerumq; ad de-
13 terrendos alios rotæ imponi solere, per *l. 28. §. 15. ff. de pœn.* quòd deinceps usus & consuetudo generalis plene confirmavit, uti ex-
14 perientia testatur. Procedit verò hæc nostra assertio (1) Etiamsi raptor sit Nobilis; per textum expressum & generalem in P.
15 H. O. *art. 126.* ibi: ein jedweder Räuber. Quia autem generaliter loquitur, nihil excludere videtur. Dn. Carpz. *d. q. 90. n. 39.*
16 *c. 1. d. 19. l. 68. pr. ff de leg. 3.* add. LandR. *art. 13 lib. 2.* Et sane, qui se sceleribus fuerint maculasse convicti, ii honore exuti inter pessimos quosque & plebejos habeantur, nec sibi posthac de suo honore blandiantur, quo se ipsos indignos judicaverunt, text. elegans in *l. 12 C. de Dignit. lib. XII.* atq; ita ad requisitionē Dan. Klincks / Advocati Aulici Brandenburg in Berlin / à Scabin. Lipsiens. responsum esse anno 1618. Mens. Maj. testis est Dn Carpzov. *d. l. num. 41.* multo magis illud in militibus raptoribus ob-
17 tinebit. Magnif. Dn. Præs. *p. 2 decis 96. n. 129.* (2) procedit sententia nostra, etiamsi res vi ablata & rapta recipiatur, & domino restituatur, propter generalitatem textus in *d. art. 126. Ordin. Crim* quamvis etenim rem iterum recuperaverit dominus, nihilominus tamen rapina commissa, quæ ut publice vindicetur
19 interest. Et in rapina non tam spolium ipsum, quam violentia securitatis perpenditur, quæ cum re abreptâ non statim
20 restituitur. Dn. Carpz. *d. q. n. 56.* Et in hanc sententiam ad Consultationem Joh. Georg. à Wesen / in Burckendorff / Scabinos Lipsiens. anno 1627. Mens. Decemb. respondisse testatur Idem Dn. Carpz. *n. 57.* verba responsi sunt hæc: So möchten sie alle beyde / weil man der Erkundigung gewiß (ungeachtet / sie hernacher in der Schencke / als sie gefänglichen angenommen worden / die geraubten Sachen wieder von sich gestellet / weil der Strassen Raub schon einmahl von ihm geschehen und volbracht

gewe-

gewesen/ wegen solcher begangenen und bekandten Beraubung [illegible] der Rechte mit dem Schwerdt vom Leben zum Tode
gerichtet [illegible] nach geschehener execution ihre todte Cörper/ ein ieder
auf ein besonder Radt gelegt und geflochten werde/ V. R. W. simi- 21
liter & Quæstori Chemnicens. responsum fuisse ibidem testatur:
ibi: Unangesehn man die abgenommene 40. Reichsthal. biß auff
3. Gülden 14. Groschen 6. Pf. bey ihnen wieder erlanget/ etc. Id- 22
que etiam verum esse arbitratur Dn. Carpzov. *d. q. n. 58.* etiamsi
raptor pœnitentiâ ductus, antequam in carcerem conjiciatur,
rem vi ablatam spoliato restituat. *arg. l. 65. ff. de furt. l. 54. § 3. ff.
eod. l. 1. § 25. ff. depos. l. 17. § Cælius. ff. de Ædil. Edict. l. 5. ff. de vi bon.
rapt.* Non obstante, quod in foro Sax. fures simplices pœ- 23
nitentia ducti hoc modo res furtivas reddentes suspendii pœnam effugiant, & pœnâ saltem ordinariâ afficiantur; Const. Elect. *32. § fin. p. 4.* ibiq; Dan. Moller. *n. 18.* Diversa etenim rapi- 24
næ & simplicis furti est ratio. Quamvis *num. 60.* Magistratum
superiorem hoc casu veniam Reo largiri posse ultro concedat,
& eleganti id ipsum Scabin. Lips. confirmet præjudicio. (3) Pœ- 25
na Rotæ locum etiam habet, etiamsi res minima fuerit per vim
ablata, per text. Ord. Crim. *art. 126.* qui indistinctè & generali-
ter loquitur. Et ita quoque apud Gallos & Mediolanenses re- 26
ceptum esse, ut qui unicum saltem apud hosce nummum vi abstulerit, ultimo afficiatur supplicio, testatur Bodin. *libr. 2. de Re-
publ. cap. ult.* Etenim in crimine rapinæ, ut supra dictum, 27
non tam noxa & damnum, quam pacis & securitatis publicæ
violatio attenditur. Dn. Carpz. *d. q. 90. n. 44.* add. Dn. D. Struve/
Exercit. 48. thes. 23. Et ita pronunciarunt olim Anno 1582. 28
Mense Julii Scabini Lipsiens. hisce formalibus: So möchte J. B.
wegen solcher begangenen und bekandten Beraubung/ in dem er
einen Bettler auff der Strassen etzliche Pfennige und ein Glöcklein abgenommen / mit dem Schwerdt vom Leben zum Tode
gestraffet/ und auff ein Radt geleget und geflochten werden/ V.
R. W. Eadem pœna addicta fuit duobus raptoribus, qui fœ- 29
minæ cuidam panem, unico thalero & grosso emptum, in via
publica vi abstulerant, referente Dn. Carpz. *d. l. n. 46. & seq.* quem
vide, ubi *nn. seqq.* pluribus nō inelegantibus sententiam hancce

 respon-

30 reſponſis confirmat. Pertinet huc Latrocinium, quod quamvis
in ſe ſatis atrox ſit & immane, ut illos, qui latrones ſunt, ſtatim
puniri publicè interſit, usque beneficium appellationis dene-
getur, per *l. Conſtitutiones ff. de Appellat.* Gloſs. *in cap. 23. q. 2. l. 1. &*
2. C. quando licet. unic. ſine jud. & l. ſi ut allegas. C. ad L. Corn. de
Sicar. & judex contrà illos non obſervato ordine procedere
poſſit. Paris de Put. de Synd. *in verb. latro. lib. 1. per tot.* Dn.
Carpz. *p. 1. q. 23. n. 2.* nec etiam advocati pro illis admittantur, uti
ex Jacob. Boulen. *in rep. l. 28. §. famoſos. n. 21. & ſeq. ff. de pœn.*
refert Idem *n. 3.* Vid. Tib. Decian. *tract. de Crim. lib. 9. cap. 29.*
per tot. Farin. *p. 7. pr. Crim. q 167. n. 91.* Damhoud. *pr. Crim. cap. 86.*
31 *n. 6. &* paſſim. Aggravatur nihilominus hoc delictum ferè
dupliciter. (1) quando quis multifaria committit latrocinia, cri-
menque aliquoties reiteravit, vel diſtinctis vicibus commiſit, vel
plures etiam perſonæ unius ſpolii cauſa interfectæ fuerunt.
32 Tunc enim non ex ablatis bonis, ſed interfectorum numero la-
trocinii æſtimatur gravitas; quibus etiam caſibus latrones, dum
ad ſupplicia trahuntur, candentibus forcipibus prehendi &
aduri ſolent per text. P. H. O. *art. 137. §. 1.* art. 130. Ibi: Vor der
endlichen Todes Straffe geſchleiffet; oder etzliche Griffe in Jhren
Leibe mit glüenden Zangen gegeben werden/viel oder wenig nach
ermeſſung der Perſon und Tötung/wie von Mord des halben ge-
33 ſetzt iſt. add. Conſt. Elect. 3. p. 4. verb. Und woferne. Et ita quo-
tidie practicari teſtatur Dn. Carpzov. *d. q. 22. n. 18. & 21.* ubi et-
iam *n. 19.* latronem tot vicibus, quot perſonas necavit, demptâ
unâ, ignitis forcipibus uſtulari debere audacter aſſerere haud
34 veretur. (2) aggravatur, ſi latrocinium horribiliter una cum ali-
is delictis, non minus atrocibus horrendisque, perpetratum fue-
35 rit. Eo autem caſu latro priusquam Rota concutiatur, tra-
hæ illigari & ad ſupplicii locum jumento raptari ſolet. P. H.
36 O. art. 137. 1. ibi: oder auſsſchleifung. Sic pœnam latrocinii à
Scabinis Lipſienſibus exaſperatam fuiſſe, quum latro quidam
in viâ publica mulierem adortus diſſecando ventrem, inteſtina,
cor, pulmones, & jecur eruendo, atque pectus & mammillas ab-
ſcindendo miſerrimè & horribiliter eam trucidaverat, refert
Dn. Carpz. *d. q. n. 8.* ibi: So möchte Er von wegen der an ober-

wehr

[il]lechilften Weibe begangenen und bekandten erschrecklichen Mord-
[th]at [z]ur Feynustatt geschleiffet und mit dem Rade vom Leben zum
Tode gestraffet werden/B. R. W. Menſ. Nov. Anno 1005.

CAPUT V.

DE
INJURIIS.

ORDINIS meritò poſtularet ratio, ut non niſi iis, quæ ex 1
primo & tertio L. Aquiliæ capitibus huc referri & metho-
dice tractari poſſunt, præmiſſis, ad materiam injuriarum accede-
remus. Verùm cum hæc eo, quo de homicidiis acturi ſumus, 2
ceu commodiori propter affinitatem loco forte tractanda veni-
unt, ideo hujus loci non erit, ea heic exequi. Materiam igitur 3
injuriarum diffuſam pariter ac elegantem aggredimur. Nos verò 4
ne nimis verboſi ſimus, in patriam abeundi neceſſitate admo-
nemur. Non leve autem hoc eſt delictum, quippe quod cum
furto, quantum ad gravitatem, pugnare etiam dicitur. Dn. Car-
pzov. *pract. crim. p. 2. q. 94. n. 1.* Eſt vero injuria nihil aliud, 5
quam delictum privatum, quo alteri dolo contumelia affertur.
l. 1 §. 1 l. 13. § 4. inf. l. 1[5] §. 24. 46. & ſeq. §. 3. Inſt. de Injur. Dn. D.
Struve/*Exerc. 48. theſ. 12* quod fit etiamſi crimen, quod obji-
citur verum eſt. Dn. D. Struve/*d. l. th. 54.* Duplex autem eſt, *rea-* 6
lis, quæ facto quodam ad probri & turpitudinis notam compa-
rato committitur. *l. 1 ff. eod.* Dn. Carpzov. *q. 99. n. 3 & ſeqq.* vel
verbalis, quæ fit vel verbis ore prolatis, vel ſcriptis: Cujus inju-
riæ, quæ ſcripto fit, ſingularis eſt ſpecies, quæ famoſus libellus
dicitur. Vid. Dn. D. Struve/*d. l.* Vinn. *Comment. ad Inſt. §. 1. Inſt.*
de injur. Aggravatur autem hoc delictum (1) reſpectu *Per-* 7
ſonæ, quæ læditur. *l. 7. §. de injur.* & (1) *Magiſtratus*; graviorem enim
& atrociorem hanc eſſe injuriam, quæ Magiſtratibus infertur,
quam Plebejis, nemo facile diffitebitur, propter *l. 7. §. 8. ff. de in-*
jur. Dn. Carpz. *d. l. q. 2.* Menoch. *de A. I. Q. cent. 3. caſ. 263. n. 5.*
ſive verbalis fuerit injuria, ſive realis. Dn. Carpz. *d. l.* Pœna au-
tem iſtiusmodi injuriantis unà cum recantatione, temporalis

relegatio, ad aliquot annos, præſertim ſi inferiores fuerint Magi-
ſtratus, Senatores ſc. aut Quæſtores, &c. tuto imponi poteſt. Dn.
8 Carpz. *d. q. 94. num. 42.* Quin & ſi atrociſſimæ fuerint injuriæ,
Relegationi fuſtigationem quoque addi poſſe non ambigitur.
l. 15. §. 30. l. 40. §. 43 ff. de injur. l. 4 § . ff. de incend. nauf. add. Conſt.
Elect. Saxon. *42. p. 4. verſ.* Darüber / ibi . oder auch nach Gele-
genheit der Perſon/der Zeit oder Örter / und anderer Umbſtän-
de mit Staupenſchlägen des Landes ewig verweiſen. Unde vul-
go probatur humiliores fuſtibus ſubjiciendos eſſe. Weſenb. *in
paratit. ff. de injur n. 16.* Joh. Harprecht. *in §. 10. n. 5. Inſt. eod.* Dn.
9 Carpz. *d. l. n. 44.* Ubi etiam n. ſeq. refert ita in caſu, quo
quis contra Sereniſs. Electorem Saxon. Ejusque officiarios No-
biles, Capitaneos aliasque perſonas contumelioſiſſima evomue-
rat verba, ad requiſitionẽ Senatus zu Dreßden/Menſ. Mart. *1616.*
10 in Scabin. Lipſ. pronunciatum fuiſſe. Num vero judex ob
atrocitatem injuriarum mortis pœnam reo irrogare poſſit dubi-
11 tatur. Et de hac quæſtione aliquando in Elect. Sax. Scabin.
valdè fuiſſe diſceptatum teſtatur Dn. Carpz. *d. l. n. 46.* Affirmati-
vam defendunt Joh. Schneidew. *in §. 10. n 8. Inſt. de injur.* Matth.
Berlich. *p. 5. Concl. 61.* Hartman. *lib. 2. obſerv. tit. 49. obſ. 1. num. 18.*
Coler. *p. 1. Deciſ. 61. num. 5.* Rauchbar. *p. 1. q. 7. num. 36.* aliique,
quorum ſententiam ſequuti fuerunt JCti Francofurt. Menſ.
Maj. Anno 1614. pronunciantes ſic contra C. B. qui verba injurio-
ſiſſima in Sereniſs. Electorem Brandenburg. effutierat; hâc ta-
men additâ clauſulâ, pœnam mortis, ſi Dn. Elector reo vellet
facere gratiam, in fuſtigationem ſeveriorem converti debere,
uti ex actis illis poſtea ad Scab. Lipſ. tranſmiſſis teſtatur Dn. Car-
12 pzov. d. l. n. 47. Eandem etiam pœnam ruſtico cuidam,
qui in Celſiſſimum D. D. Ennonem Ludovicum II. Friſ. Ori-
ent. Principem, glorioſiſſimæ memoriæ, injurioſa verba evomu-
erat à Facultate quadam jurid. paucis ab hinc annis dictatam
fuiſſe memini; quæ tamen à Clementiſſimo Principe in pecu-
13 niariam, ceu longe mitiorem, poſtea mutata fuit. Et pro
hac ſententia quoque facere videtur, quod pœna extraordina-
ria, qualis hæc injuriarum eſt, ad mortem extendi queat. *Gloſſ.
nd. §. 10. verb. extraordinaria. Inſt. de injur.* Ludov. Carer.
pract.

pra[illegible] *Crim. §.* [illegible]*irca. num. 122.* Modest Pistor. *p. 2. q. 92. num.* [illegible]
In [illegible]o autem Saxonico negativam receptam esse, adeò ut ne 14
quid[illegible]m ob atrocissimas injurias ultimum supplicium cuiquam
irr[illegible]ri posse, testatur Dan. Moller. *Const. Elect. 42. n. 2.* Eam- 15
que [illegible]olleri sententiam, ceu tutiorem ac benigniorem non so-
lùm [illegible]n prædicta causa Brandenburg. sed & postea in alia simili
Me[illegible]. April. Anno 1630. Scabinos Lips. amplexos fuisse, test[illegible]s
est Dn Carpzov. *d. q. n. 49.* Ob injurias verò reales, si atro- 16
cissimæ fuerint, quin reus confessus & convictus mortis pœna
affici queat, nec de jure Saxon. dubium est, per text. express. in
Const. Elect. 43. ibi: Und auch wohl nach Gelegenheit der Per-
sonen und anderer Umbständen mit dem Schwerdt vom Leben
zum Tode gestraffet und gerichtet werden &c. Quin nec vul- 17
nerationem aut percussionem graviorem Magistratus absque
pac[illegible] publicæ violatione fieri posse, facile concesserimus, quo
ca[illegible] pœnam gladii aliàs locum sibi vendicare certum est. *l. fin.*
ff. de r[illegible]*mit. Const. de pac. tenend. 2. T. 27. Recess. August. de An-*
no [illegible] §. Wir setzen/ordnen etc. vers. Wo sie in Gefängnüß kom-
men/ etc. Sächs. LandR. *art. 13. lib. 2.* Gail. *lib. 1. de pac. publ. c.*
1. n. 6. Dan. Moller. *ad Const. Elect. Saxon. 13. p. 4. n.* [illegible]. Carpzov
p[illegible] *crim. p. 2. q. 100. n. 20.* Ubi hanc sententiam eleganti fir- 18
mat præjudicio; quamvis probe & circumspectè circumstan-
tias hic considerandas esse satius videatur. Non igitur 19
hac pœna afficiendus, qui alapam fortè Magistratui vel judici
impegerit, hoc enim nimis durum foret, ac rigorosum. Dam-
houd. *prax. crim. c. 137. n. 18.* Matth. Berlich. *p. 5. concl. 66. n. 15.*
Menoch. *de A. I. Q. lib. 2. cent. 3. cas. 263.* Quapropter & 20
eum, qui Ministro Ecclesiæ sive Pastori, cui non minor debetur
honos, ac reverentia, quam Magistratui, alapam impegerat, tem-
porali relegatione punitum fuisse Mens. April. Anno 1630. te-
statur Dn. Carpzov. *d. q. 100. nu. 24.* (2) Pertinent huc *Paren-* 21
tes. Hisce etenim æqualis, si non major, quam Magistratui de-
betur honor ac observantia, *l. 7. §. 3. ff de injur.* Parentes ete-
nim sunt, qui alunt liberos, nutriunt & educant, Grave ita- 22
que erit delictum, si ingrati prorsus liberi parentibus non di-
cam honorem denegent, sed & haud rarò eosdem percutere,

23 injuriisque afficere haud detrectent. Iſtiusmodi injurias vin-
dicandi licentia olim ipſi competebat patri, utpote cui jus
vitæ & necis erat conceſſum, Valent. Forſter. *de jurisd. fol. 202.*
Rod. Forner. *rer. quotid. 1. cap. 2.* filiosque iſtiusmodi immori-
24 geros planè abdicabant. Plat. *de LL. 11.* Forſt. *fol. 205.* Sed u-
trumque hodie ab uſu receſſit; huic enim abrogato *l. abdicatio.*
C. de patr. poteſt. aliud ceu mitius ſucceſſit, jus ſc. exhæredatio-
nis, cujus cauſæ legitimæ, non tamen omnes, enumerantur *No-*
25 *vell. 115. cap. 3.* Illud planè ſublatum eſt, cum non in atroci-
tate, ſed pietate patria conſiſtere debeat poteſtas. *l. 5 ff. ad L. Pom-*
pej. de parricid. Neque ulli vindicta privata eſt conceden-
da. *l. 10. ff. de jurisdict. vid. l. fin. C. de patr. poteſtat. l. un. C.*
de Emend. propinq. Beſold. *Claß. 1. Diſputat. Polit. 10. theſ. 42.*
Herm. Kirchner. *diſput. Polit. 1. theſ. 6.* Arniſ. *1. Polit. fol. 118.*
26 Si enim gravius filius deliquerit, pater eum judici caſtigandum
offerre poteſt. *l. 3. C. de patr. poteſt. Dd. in §. in poteſtate. Inſt. de*
27 *his, qui ſui vel al. jur.* add. *Deut. XXI. 18. & ſeq.* Quin imò
ex veteri vitæ & necis jure illud ſpeciale patri tribuitur, quod
pœnam à judice filio infligendam determinare ipſi permitta-
tur. *d. l. 3. C. de patr. pot.* ibi: *quam tu quoque dici volueris.* ibi-
28 que *Bald.* Quod tamen nec hodie in uſu amplius eſt. vid.
29 Weſenb. *ff. ad L. Pomp. de parricid. n. 12. in fin.* Si itaque pa-
rentibus realis & atrox quædam injuria illata fuerit, vulnera-
tio, v. c. aut percuſſio lethalis, tunc, quin fuſtigatione, aut
amputatione manus puniri poſſit, dubium non eſt; quin imò
interdum etiam ad mortis pœnam extendi poſſe vulgo Interpp.
ſtatuunt. Andr. Tiraquell. *pr. Crim. lib. 1. tit. 3. q. 17. n. 36.* Gail.
1. obſ. 39. n. 1. Menoch. *de A. I. Q. cent. 3. caſ. 263. n. 6.* conf. *l. 7.*
30 *§. 8. ff. de injur. Deuter. XXI. verſ 19.* Et dictam fuſtigationis
& relegationis pœnam etiam Menſ. April. Anno 1603. à Scabin.
Lipſ. approbatum fuiſſe teſtatur Dn. Carpz. *q. 100. n. 42.* Forma-
lia Reſponſi ſunt hæc: Hat der gefangene M. G. in ſcharffer
Frage bekandt und geſtanden / daß Er ſeinen Vater mit einem
Topff auff den Kopff / und dem Sturtzen eines Beſens in Rücken
geſtoſſen / auch in der Stuben von einer Wand zur andern ge-
ſchleppet / und alſo die Schaden / ſo an ihme befunden worden / zu-
geſü-

ausübet, So wird er wegen solches an seinem Vater verübten Frevels und Gewalt mit Staupenschlägen des Landes ewig billig verwiesen. V. R. W. Si verò leviores absque vulneratione 31
fuerint injuriæ, tunc Relegatione, Carcere, in quo pro ratione circumstantiarum aqua & pane eibandi sunt, satis puniuntur. per *l. 2. & 5 ff. ad L. Pomp. de parricid.* Ibique Wesenb. *n. 12. in fin.* Dn. Carpz. *d. q. 100. n. 44.* Ubi *n. seq.* filio cuidam, qui 32
parentes non modo injuriis verbalibus affecerat, sed & patrem verberare minatus fuerat, vitrumque in eum cerevisiâ plenum conjecerat, perpetuæ relegationis pœnam dictatam fuisse testatur. Hæc etiam suo modo ad Præceptores, Patronos, qui stipendiis hodie plurimorum consulunt studiis, de quibus vid. Nobiliss. Dn. D. Ahasv. Fritsch. Consil. Schwartzb. *Tract. de Stipend.* aliosque, quibus honor ac reverentia debetur, applicari possunt. (II.) aggravatur hoc delictum respectu *loci*, *§. 9.* 33
Inst. de injur. l. 8. ff. eod. l. 16. §. qualitate. ff. de pœn. Menoch. *de A. I. Q. cas 263. n. 27.* Veluti si quis in loco publico, castro v. c. aut arce Principis, curia, templo aut foro coram Magistratu in præsentia multorum injuriis afficiatur. Istiusmodi etenim 34
injuriantes Principi quoque ac Magistratui, veluti illorum violantes autoritatem injuriam haud levem inferre videntur. Ideoque haud rarò pœna etiam severiori, relegatione pura aut etiam amputatione manus plecti solent. Ita responde- 35
runt Scabini Lips. anno 1596. Mens. Septemb. in casu, quo Nobili cuidam juveni annorum 19. qui in arce Altenburg. alium percusserat, ac pugione vulneraverat nobilem, una cum amputatione manus perpetuam adjudicarunt relegationem. Hisce formalibus: So mag Er von wegen solches in der Fürstl. Burg begangenen Frevels und Muthwillens / und H. à B. zugefügten Schadens / wofern man Ihme / in Ansehung seiner Jugend und Trunckenheit / nicht Gnade erzeigen wolte / mit Abhauung einer Faust / dero Er am besten entrathen kan / des Landes ewig verwiesen werden. V. R. W. Dn. Carpzov. *pract. crim. q. 1. q. 40. num. 33.*
Illaque pœna etiam appensis utplurimum in aulis tabulis de- 36
pictis denotari solet, ut eò magis aulici rixis & digladiationibus abstineant, manusque amputationum, si secus fecerint, expe-

37 spectent. Quin imò pœnam etiam Relegationis cuidam, qui in arce Lichtenburg. coquum pulsaverat, dictatam fuisse,
38 idem testatur Dn. Carpzov. *d. q. n. 35.* Famosus libellus, qui jam veluti scripta quædam injuria sequitur, & vulgo pasquillus appellatur, est injuria, qua alicui quid ad infamiam alicujus pertinens, seu notabile crimen scripto aut alio singulari modo objicitur. *l. 5. §. 9. l. 15. §. 29. ff de injur. Ord. Crim. art. 11. Dn.*
39 *D.* Strуv. *Ex. 48. th. 65.* Consistit igitur in dolosa scripti, utplurimum (quoniam & alio modo pictura v. c. aut famoso carmine & scripto *l. 5 § 5. ff. eod.* fieri potest talis injuria. Dn. Struv. *d. Ex. th. 67.*) facta objectione alicujus criminis, quod ad peculiarem notam pertinet, ut si v. c. adulterium objiciatur.
40 P. H. O. *art. 110.* Non autem necesse est, ut nomen exprimatur, Ord. Pol. de An. 1577. t. 38 §. und setzen. ibi: Es habe der
41 autor seinen Namen darunter gesetzt oder nicht. Etiamsi verum crimen objiciatur. Dn. Struv. *th. 66.* quo nomine & alii
42 tenentur. vid. Dn. Struv. *d. l thes 68.* Pœna olim erat extraordinaria, postea *l. unic. C. de fam. libell.* capitalis facta. Reliquas delictum injuriarum aggravantes circumstantias festinantes præterire cogimur, & præterea de iis auctores haud raro obvii videri queunt. Pergimus itaque à privatis ad publicorum delictorum gravitatem.

CAPUT VI.

DE

CRIMINE LÆSÆ MAJESTATIS, DIVINÆ AC HUMANÆ.

1 PUBLICA inter delicta meritò Compilatores Pandect. retu-
2 lerunt primo loco Crimen læsæ Majestatis; Cum etenim in Salute Imperatoris ac Imperii, ejusque tranquillitate totius orbis requiescat beatitudo, in morte autem & perturbatione Ipsius salus Reip. periclitetur, ideò gravissimè illam lædens
3 delinquit. Vid. Decian. *Cons. 410. n. 29.* Cum verò duplex sit Majestas, Divina & Humana; ideò de Illius læsione primùm
4 meritò videbimus. Illud autem delictorum omnium procul dubio gravissimum est & atrocissimum, quippe quum longè

gra-

gravius sit æternam quam temporalem lædere Majestatem. *Auth. Gazaros. C. de haeret. & Manich.* Dn. Carpzov. *p. 1. q. 44. num. 2.* Damhoud. *pr. Crim. cap. 61. pr.* Farin. *de del. & pœn. q. 20 pr. c. 34. q. 3. c. 24. q. 2.* Læditur autem divina Majestas ferè du- 5
pliciter. (I.) committendo quid in Ejus contumeliam (1.) per Blasphemiam. Dn. D. Struv. *Exer. 49. thes. 22.* Est verò Blasphemia nihil aliud, quam dictum contumeliosum in DEUM nostrum seu Majestatem divinam commissum. Dn. Carpzov. *q. 45. n. 1.* cui nullum aliud æquiparari potest crimen. Gilhaus. *in arb. jud. crim. cap. 2. tit. 1. n. 6.* Far. *lib. 1. tit. 3. q. 20.* add. Novell. 77. *c. 1.* Pœna verò in istiusmodi blasphemantes tam de jure 6
divino. *Levit. XXIV. 13. 14. seqq.* quàm Civili. *d. Nov. 77. c. 1. §. 2.* (de jure Can. vid. *c. 10. c. 22. q. 1. c. 2. ext. de maled.*) ultimum est supplicium. Nec immeritò, cum enim blasphemiæ in 7
homines commissæ non relinquantur impunitæ. *l. 1. & t. t. ff. & C. ad L. Jul. Maj. d. Novell. 77. c. 1. §. 1.* certè in DEUM severissime coerceri debent. Dn. Carpz. *d. q. 45. n. 3.* Hæcque pœ- 8
na in Imperio nostro Romano-Germanico ubivis recepta est; Recess. Imper. *de Anno 1548.* Ord. Pol. Francofurt. *de Anno 1577.* Ord. Crim. *art. 106.* Ord. Prov. Sax. *de Anno 1550. & 1555.* Const. Elect. *1 p. 4.* Edict. Torgov. *de anno 1583.* PoliceyOrd. *de anno 1612.* atque ita in praxi & observantia obtinere docet Dn. Carpzov. *d. q. 45. n. 24.* quamvis pro ratione circumstantiarum interdum abscissione membrorum, Damhoud. *pr. Crim. c. 61. n. 34.* Boër. *decis. 301.* puniri soleant. Pœnam autem gladii ca- 9
pitalem dictatam à Scabinis Lipsens. fuisse, testis est Dn. Carpz. *d. q. 45. num. 15.* Nec distinguitur an reiteratum fuerit nec 10
ne, Rusticus ne sit an verò Clericus, Judæus. Imò nec 11
Princeps, Comes aut alius immediatus Imperii Romano-Germ. civis ab omni blasphemiæ pœna immunis erit Ordin. Polit. *de Anno 1530. & an. 1577. tit.* Von Gotteslästerungen. *pag. 755. §.* Würde aber eines Churfürsten / de quorum foro vid. Nobiliss. Dn. D. Joh. Henr. Stamler / JC Excellentissimus, Consil. Fris. Orient. & hodie nomine Celsissimi Illius Principis, Domini mei Clementissimi, D. D. GEORGII CHRISTIANI ad Comitia Imperialia Legatus splendidissimus, Fautor ac Patronus meus

colendus *in eleganti tractat. Inaugural. de Reservat. Imperat.* §. *XXXVII.n.1.& seqq.pag.172.* add.Dn.Carpz. *d.q.45.n.25.32.36.43*
12 *48. & 52.* Ubi etiam in seqq. docet, quomodo hæc pœna capitalis per extremam ebrietatem, justum dolorem, linguæque lubricitatem blasphemantibus remitti debeat. add. Ord. Crim.
13 *art. 106.* (II.) divini numinis abusu (1.) *perjurium committendo*, *Dn. D.* Struve *d. l.* quod fit, quando aliquis mendacia, juramento confirmat. *c. cum animadvertendum.* §. *22. q. 2. &c. seq.* Clar. *lib. 5. sent.* §. *perjurium. pr. Dn.* Carpzov. *q. 46. n. 2.* Boër. *decis.308. n.1.* Dec. *in tract. crim. lib. 6. c. 7. n. 1.* Ord.
14 Crim. *art. 107.* ibique Matth. Stephan. Hoc delictum jure Rom. etiam consultò & malâ mente commissum pœna temporali non fuit punitum, per notabilem text. in *l. 2. C. de R. C.* ibi: *Satis DEUM ultorem habet*, & mox: *periculum corporis inferri non placet.* vid. omninò *Dn.* Carpz. *d. q. 46. n. 22. 24. 25. 26. 27.*
15 *28. & seqq. ad 34. inclusivè.* Ab hac vero juris Rom. dispositione jamdudum meritò fuit recessum, & communis est Dd. sententia, crimen hocce ceu gravissimum extraordinariâ, ne impunitate delicti hujus via quodammodo aperiatur delictis, pœnâ coercendum esse *l. 1. C. si advers. vend. c. 1. quod. met. caus* Nicol. Reusn. *lib. 3. decis. 2. n. 55.* Rauchbar. *p 2. q. 3. n. 44.* Virg. Pingitzer. *q. 39. Dn.* Petr. Theodor. *Coll. Crim. Disput. 5. thes. 8. lit. F.* Jur. Canon. perjurii pœna est excommunicatio. *can. ult. 22. q. 1.* & infamia quoque notatur. *c. infamis. q. 1. c. per-*
16 *venit. ext. de Fidejuss.* Certa autem pœna non est determina-
17 ta, sed arbitrio judicis relicta; hinc nonnunquam relegationis, carceris aut pecuniaria dictatur. Pingitz. *d. l. num. 19. Dn.* Carpz. *d. q. n. 43.* Schneidewin. *in* §. *item si quis postulante. n. 123. Inst. de act.* Reusner. *dict. decis. 2 n. 82. lib. 3.* Hartm. Pist. *obs. 150. n. 5.* quoniam omne perjurium non æque grave semper est, adeoq; nec pari semper coercendum erit supplicio, pœna enim delicto est commensuranda. *c. 24. q. 1. c. felicis* §. *ceterum. de pœn. in VI.* Et perspiciendum est judicanti, ne quid duriùs aut remissius constituatur, quam causa deposcit; nec enim aut severitatis, aut clementiæ gloria affectanda, sed perpenso judicio, prout quæque res expostulat, statuendum est. text. valde notab. &

omni-

omn[illegible]m meritò curiarum ac judiciorum aureis literis inſcri-
b[illegible]nda foribus in *l. perſpiciendum ff. de pœn.* Quando verò quis in 18
judic[illegible]o, [illegible]uramento à judice delato conceptis verbis, pecuniæ
nomine, vel lucri cauſa pejeraverit, tunc, reſtitutâ, quam fortè
accepit, pecuniâ, ac infamiâ notatus, omnibusque exutus digni-
tat[illegible]us digitorum, quibus juramentum præſtitum fuit, ampu-
tatione punitur. *ex Ord. Crim. artic. 107.* ubi add. Matth. Steph.
& Georg. Rem. *in Nemeſ. Carol.* Sic etiam illi puniuntur, 19
qui relegati contra juramentum revertuntur. *Dn.* Carpz. *q. 47.
n. 2.* Quin imò is, qui perjurio ſuo alium ad pœnam capi- 20
talem damnari curavit, eadem pœnâ, quam perjurio alteri in-
tentavit, puniri jubetur in *d. art. 107. Ord. Crim.* ibi: Der ſelbe
gleiche Peen. (2) Sacra turbando. *Dn.* Struve *d. l.* qualiter il- 21
li peccant, qui ſe palam opponunt concionatoribus, in ſugge-
ſto contradicunt, conciones DEI vel alio modo adminiſtratio-
nes ſacrorum impediunt. Horum pœna eſt arbitraria, fu- 22
ſtigatio vel relegatio, aut etiam pro circumſtantiarum diverſi-
tate, & qualitate delinquentium lenior. Coler. *p. 1. deciſ. 178. n. 1.*
Dn. Carpz. *1. q. 44. n. 51.* Quin imò turbatores iſtiusmodi 23
aliquando gladio puniri ex Bald. *in l. ſi quod. cum Auth. ſed novo.
C. de Epiſc. & Cler.* notat *Dn.* Carpzov. *d. q. n. 52.* Ita tamen 24
ut (1) offendatur perſona Eccleſiaſtica. (2.) in loco Eccleſiæ.
Quod etiam extendimus ad ædes privatas, in quibus interdum
urgente neceſſitate ſacra Baptiſmatis vel Cœnæ Dominicæ cele-
brantur. (3.) eo tempore, quo tractantur divina. & (4.) deni-
que divina per hoc turbentur; uno verò deficiente pœna ca-
pitalis locum non habet. Matth. Coler. *d. deciſ. 178. n. 8.* Quam 25
pœnam Scabinos Lipſ. C. W. qui in templo Paſtorem infantu-
lum baptizantem ingenti percuſſerat ligno, ſicque ſacrum tur-
baverat Baptiſma, ad conſultationem Dn. Adolphi Ducis Nor-
wegiæ, Holſatiæ &c. Menſ. Sept. ann. 1559. dictâſſe teſtatur Dn.
Carpz. *d. q. n. 54.* Verba reſponſi cum elegantia ſint, addemus:
Würde gedachter C. W. auff dem von ſeiner wegen gethanen
und eingebrachten Bekäntnüß vor Gerichte freywillig verhar-
ren/oder deß ſonſt wie recht/ überwieſen/ als nemlichen/ daß/ als
der Prieſter und Caplan/ davon in actis und ſeinem Bekäntnüß

gemeldet/in der Kirche gestanden / und ein Kind zu tauffen ange-
fangen / Er Inquisit einen Jungen mit zwey Pferden vor der
Kirchen halten lassen / und seine andere Diener und Pferde vor
die Thor geschicket / und in Stieffeln und Sporen in die Kirche
gangen/und einen grossen Prügel gehabt/ und als Er den Caplan
mit dem Kinde bey der Tauffe gefunden/hinzugetreten/ denselben
mit einer grossen Peitschen auff die Haut gehauen / und mit dem
Prügel niedergeschlagen/ und die Tauffe des Kindes verhindert;
So wurde Er von wegen solches in der Kirchen an dem Priester
über der Tauffe geübten und begangenen Frevels und Gewalt/
und Verhinderung und Turbierung des H. Göttlichen Sacra-
mentes der heiligen Tauffe/ alles seinent halben beschehenen Vor-
wendens ungeachtet / vermöge gemeiner beschriebener Käyserli-
chen Rechte mit dem Schwerdt vom Leben zum Tode billig ge-
25 straffet. V. R. W. Læditur II. divina Majestas credendo
seu religionem à verbo divino & Christiana religione alienam
27 tenendo, quo pertinet (1.) crimen hæreseos, quod consistit in
pertinaci in articulis fidei errore. *t.t C de heret.* de quo vid. *Dn.*
Carpz. *1. q. 44.* qui rectè cum aliis statuit, hæreticos (qua tales)
pœna capitali non esse afficiendos *Dn. D.* Struve *d. thes. 22. n.1.*
(2.) Schisma. *l. 8. C. de heret. Dn.* Struv. *ibid. n. 2.* (3) Paganis-
mus. *t. t. C. de Pagan. Dn.* Struv. *ib. n. 3.* ibique *Dd.* (4.) Ju-
daismus. *t. t. C. de Jude.* (5.) Apostasia, seu defectio à fide Chri-
28 stiana. *t. t. C. de Apost.* Cujus etiam species constitui potest,
Dæmonomania Magorum & Sagarum, qui DEUM abnegant,
& fœdus expressum cum Diabolo ineunt, quorum pœna ignis
est, etiamsi nemini nocuerint. *Dn.* Struve *d. th. 22. num. 5. Dn.*
Carpz. *d. q. n. 44.* Matth. Stephan. *in art. 109. Ordin. Crim.* De
Sortiariis vid. *Dn.* Carpzov. *q. 50.* Bodin. de Dæmonoman. Gœ-
haus. *process. contra Sagas. Comment. in tit. C. de malef. & ma-*
29 *them.* Singula isthæc latius prosequi temporis pariter ac
30 instituti nostri ratione excludimur. Sequitur jam Majestas
humana; In hujus læsione propter atrocitatem multa specia-
lia sunt constituta. Filii enim puniuntur propter delictum pa-
tris *l. 5. C. ad L. Jul. Maj.* Nec parentibus succedunt, vel extra-
neis, neque ex testamento neque ab intestato. *d. l. 5.* Infamia
pater-

paterna eos comitatur, A. B *thes. 24. Ord. Crim. Carol. art. 118.* Non vero nepotes. Dn. D. Struve/*d. Exerc. 49. thes. 20. num. 3.* ad honores non admittuntur, bona reorum crim. læsæ Maj. confiscantur *d. l. 5.* Conatus hic punitur, licet non fuerit subsequutus effectus. *d. l. 5.* & quilibet ad accusandum admittitur. *l. 7. ff. ad L. Jul. Maj.* Personæ Privilegiatæ, quæ aliàs torqueri non possunt, ut Nobiles, Doctores &c. in hoc delicto privilegiis suis veluti exuuntur. Plura specialia vid. apud Decian. *lib. 7. c. 37. 41. num. 27. & seq.* Gilhaus. *in Arb. jud. Crim. c. 2. lit. 2. num. 6.* Farin. *de Crim. læs. Maj. q. 116. §. 2. num. 58.* Matth. de Afflict. *tit. quæ sint Regalia,* in verb. & bona committentium *n. 24.* Quin imò 31
reus hujus criminis post mortem etiam accusari potest, ut memoria ejus damnetur, secus ac in aliis criminibus. *l. fin. C. h. t.* Dn. D. Struve/*Ex. 49. thes. 20. n. 2.* Decian. *tract. Crim. lib. 7. c. 27. n. 21.* Farin. *d. tract. q. 116. §. 1. pr.* Variis etiam præterea modis 32
juxta statutorum, edictorum, & locorum varietatem rei hujus criminis puniuntur; nonnunquam enim gladio, *l. 5. C. h. t.* Dn. D. Struve/*thes. 20. num. 33.* præsertim si personæ sint in dignitate; aliquando etiam igne. Damhoud. *pr. Crim. c. 62. num. 6.* Interdum quoque vivi in frusta scinduntur, & in locis eminentioribus, ut portis &c. civitatum appenduntur. Bocer. *de Crim.* 33
læs. Maj. c. 3. n. 13. Jul. Clar. *lib. 5. recept. sent. §. blasphemia. num. 8.* Constitutione autem Carol. cautum est, ut proditores Provincia- 34
rum, Urbium, Principum, quorum jurisdictioni & imperio ipsi subjecti sunt, prius in terram prostrati per plateas ad supplicii locum trahantur, aut ignitis lacerentur forcipibus, postea verò in quatuor partes discindantur. *Ord. Crim. art. 124.* Dn. Carpz. *q. 41. p. 1. num. 92.* Dn. D. Struve/ *d. thes. 20. num. 1.* Et hæc 35
vera sunt de eo crimine Majestatis, quod speciatim perduellionis dicitur, quo ipsa Principis aut Reip. salus læditur. Dn. D. Struve/ *d. Exerc. thes. 19.* Quando vero superioritas, aut 36
existimatio illius violatur, tunc simplex saltem est læs. Maj. Crimen; Et præsertim si facto contingat, pœna etiam capitalis, abs- 37
que tamen confiscatione bonorum, jure quoque civili statuta videtur. Dn. D. Struve/*d. Exerc. thes. 21.* Ubi tamen illum secun- 38
dum circumstantias & facti qualitatem mitigandam dicit, per

l.7.§.3.h.t.l.24. 40. ff. de pœn. Si vero verbis fiat, tunc pœ-
na irrogatur arbitraria, vid. elegantem text. in *l. un. C. si quis*
Imp. maled. ibique Perez. Boeer. *d.tract.c.3. num.1.& seqq.* Con-
39 fer. Dn. Carpz. *d.q.41.n.119.& seqq.* An autem in Principes
imperii nostri hoc quoque erimen comitatur? *D*istinguendum
erit cum *Dn. D.* Struve/*d.Exerc. thes. 18.* An læsio tendat in per-
niciem Imperii, cui una cum Imp. divisis Majestatis juribus præ-
sunt, & sic affir. add. *Aur. Bull. tit. 24.* An vero lædantur eo re-
spectu, quo suis solum præsunt *D*ueatibus, & analogieè tantum
tale erit. add. Baehov. *ad Wesenb. ff. h. t. n. 4.* & *Dn. D.* Struve/
Exerc.2.th.19 propterea mitius quoque puniendum erit, *Dn. D.*
Struve/*d.l. Dn.* Carpzov. *1 q.41.n.79. & seq.* Matth. *in L. 48.t.2.*
40 *c. 1. num. 4.* Respectu temporalis ἐξουσίας etiam in Pontif.
Roman. committi certum est, Dn. D. Struve/*d. l.* Dn. Carpzov.
41 *ad L. R. 13. q. 18.* Non etiam nisi à subditis, non vero Va-
42 sallis, committi potest, Dn. D. Struve/*d. Exerc. thes. 79.* Etiamsi
sit universitas, si à Principe deficiat, Matth. de Affl. *dec. reg. sec. 9.*
Dn. D. Struve/*d. thes. 19.*

CAPUT VII.

DE

ADULTERIO, INCESTU, SODO-MIA, ET STUPRO.

1 SECUNDUM ex publicis erimen est ADULTERII, &
quæ eum eo affinitatem quandam habere videntur. Primò igi-
tur de illo ceu communiori agendum erit. De atrocitate hu-
2 jus delicti prolixe agit Dn. Carpz. *prax. crim. p. 2. q. 51.* Tri-
plieiter autem illud committitur. (1) Respectu utriusque per-
sonæ agentis sc. & patientis, ut eum utraque est conjugata. (2) re-
spectu patientis tantum, cùm solutus cum conjugata congredi-
tur; & (3) respectu agentis tantum, ut cum conjugatus ad solu-
tam accedit. Dn. D. Struve/ *Exerc. 49. thes. 27.* Dn. Carpz. *q. 53.*
3 *num. 4.* Prius reliquis est atroeius, ideo de eo tantum brevi-
4 tatis causa videbimus. Maritus sanè eum alterius uxore
rem habens non modo sui matrimonii fidem, in qua illius con-
sistit

[illegible] a, violat; Sed simul etiam alterius turbat matrimonium Dn. Carpz. *d. l. n.* [illegible]. Ideo quoque non simplex, sed duplicatum German. Oberhurerey seu Uberhurerey vocatur. Pœnam 5
hujus delicti, etiam de jur. Civil. ultimo vindicandū esse supplicio in Lectionibus meis Cursoriis super *l. transigere 18. C. de transact.* late dedixi. vid. Dn. D. Struve/ *d. Exerc. thes. 32.* Quamvis post- 6
modum a Justiniano quoad uxorem fuerit immutata, vid. *Nov. 134 §. 10. Auth. sed hodie. C ad L. Jul. de adult.* cui consentit *Ord. Crim. art. 128.* Rationes hujusce diversitatis vid. apud Dn. 7.
Carpz. *d. q. 53. n. 11. 12. 16 17. 18 19. 20. & seq. ad 25. inclusiv.* concordat etiam jus Saxonicum. LandR. *art. 13 lib. 2.* Quamvis etiam in hoc adulterii genere pœna isthæc mitigari queat, si pars innocens intercessionem aut remissionem interposuerit. Dn. D. Struve/ *d. Exerc. th. 33.* quod notabiliter limitat Magnific. Dn. Præl. *Decis. 88 n. 89.* si sc. aliæ concurrant circumstantiæ. Quo- 8
niam vero hodie in terris Reformatarum Ecclesiarum Monasteriorum usus esse desiit, ideò uxores adulteras hodie virgis cæsas recte in perpetuum relegari dicit Dn. D. Carpz *d. q. 53. n. 31.* Ubi quoque elegantibus hanc sententiam confirmat præjudiciis, ad. Petr. Heig. *p. 2. q. 29. n. 72.* Beust. *de jur. Connub. p. 2. c. 18. vers. veteres Scabini.* Berlich. *p. 4. Concl. 27. n. 25.* Pingitz. *q. 45. n. 2.* Schneidew. *Inst. de Nupt. tit. de divortio. n. 25.* In E- 9
lectoratu autem Saxon. utrique tam uxori quam marito pœnam gladii in hoc delicto dictari testis est Dn. D. Struve/ *d. Exer. th. 33.* Dn. Carpz. *q. 54. n. 17.* vid. *Ord. Provin. de Anno 1543.* sub tit. Von Straff des Ehebruchs. Quæ ordinatio postmo- 10
dum Anno 1572. ab Augusto Elect. Sax. renovata fuit & confirmata. Et secundum hanc sententiam olim in Scabin. Lips. 11
responsum esse testatur Dn. Carpzov. *d. l. n. 26. ibi:* So möchten sie vermöge Churfürstl. Sächs. Constitution alle beyde mit dem Schwerdt von Leben zum Tode gestrafft werden / V. R. W. (II) Hic considerandus venit INCESTUS. Qui est coitus inter 12
consanguineos vel affines, qui ex prohibitione juris matrimonium contrahere nequeunt. Dn. D. Struve / *Exerc. 49. th. 38.* Hoc propter detestandam libidinem inter delicta carnis atro- 13
cissima non immerito refertur, unde etiam vulgo Blutschande voca-

14 vocatur. Pœna autē hujusce delicti, præsertim inter ascendentes & descendentes commissi, gladius dictari solet, in quo Dd. communiter conveniunt. Damhoud. *pr. crim. c. 94. n. 4.* Farin. *pr. crim. p. 5 q. 149. n. 14. & 16.* Carpz. *pr. crim. p. 2. q. 72. n. 21.* Wesemb. *ff. ad*
15 *L. Jul. de Adult. num. 22.* Steph. *ad art. 117. Ordin. Crim.* Quæ pœna etiam obtinet absque ulla sexus consideratione. *Dn.* Carpzov. *d. q. n. 25.* ubi n. 29. ita à Scabinis in casu, quo filius cum matre incestum commiserat, Mens. Maj. anno 1590. pronunciâsse testatur: Haben O. R. eine Witbe / und ihr leiblicher Sohn M. gütlichen ausgesagt / daß sie den Abend Martini vergangenen 89. Jahrs / und sieder dehme zwier fleischlicher Unzucht und Blutschande mit einander getrieben / ꝛc. Da sie nun beyde auff solchem ihrem gethanen Bekäntnis vor Gerichte freywillig verharrē / oder des sonsten / wie recht / überwiesen würden / so möchten sie wegen solcher begangenen und bekandten Blutschande mit dem Schwerd vom Leben zum Tode gestraffet werden / V. R. W.
16 *D*einde etiam idem obtinet in avo & avia, proavo & proavia, ut & nepote, nepte aliisque descendentibus & ascendentibus in
17 linea recta. Inter hasce etenim personas prohibitæ etiam sunt nuptiæ, & talis coitus non solùm incestuosus, sed & nefarius dicitur. *l. fin. ff. de R. N.* Menoch. *de A. J. Q. lib. 2. cas. 502. num. 1.*
18 *seqq.* Carpz. *d. l. n. 31.* Stephan. *ad art. 117. Ordin. Crim.* Unde vulgo dicitur, Adamum, si adhuc viveret hodie, non posse in toto genere humano uxorem invenire, cum omnes in linea recta ab eo descendant. *Gloss. in l. nuptiæ. ff. de R. N. conf. l. 10. ff.*
19 *de Senator l. 3. §. 6. ff. de assign. libert. l. 220. ff. de V. S.* Porro etiam assertio nostra procedit, etiamsi naturalis fuerit filia, qua cum pater carnaliter sese miscuerit. vid. *1. Corinth 6. vers. 16.* B. *Dn.* D. Gerhard. *in loco Theol. de Conjug. num. 282. Nov. 174. c. 1. Nov. 189. c. 9. Nov. 89. c. ult. N. 74. c. fin. Auth. ex complexu. C. de incest. nupt. c. undecunq. dist. 56.* Carpz. *d. l. num. 35.* ubi *n. 38.* ita
20 responsum fuisse testatur. Neq; hic remissioni conjugum quicquam indulgetur. Matth. Coler. *p. 1. decis. 174. n. 18.* Carpz. *d. q. n. 39.* Etiam si mater vel filia sit meretrix. Matth. Berlich.
21 *p. 4. Concl. 32. n. 4.* Carpz. *d. l. num. 43.* Et si Vasallus hoc delictum commiserit, Feudo suo privatur, per text. *1. Feud. 15.* ibique

ditæ Nob. Cis. *Dn. D.* Schröter/Decanus h. t. Spectatissimus *in Privato Colleg. Feud. textuali.* & Matth. de Afflict. *in §. fin. n. 34.* Schrad. *de Feud. 119. c. 3. n. 1.* Et liberi ex eo incestu nati omni paterna sub- 22
stantia sunt indigni, adeo, ut nec à patre alendi veniant. *Auth. ex complexu. C. de incest. nupt. Novell. 89. c. ult. Dn. D.* Struve/ *Exercit. 30 thes. 79.* Nobiliss. *Dn. D.* Johan. Jacob. Wissenbach. JC. Franeckeranus Celeberrimus. *Comment. ad Pand. de agnosc. & alend. lib. thes. 39 Dn.* Anton. Matthæus JCtus quondam Groningensis *de Matrimon. Disp. 11. thes. 14.* Et hæc quidem vera sunt 23
juxta Constit. Justinian. Canonico etenim jure incestuosi liberi etiam ali jubentur. *c. 5. in fin. x. de eo, qui dux. in matrim. Dn. D.* Struv/ *d. th. 79.* Palæot. *de Noth. cap. 46. Dn. D.* Wissenbach. *d. l. 16.* Num vero legitimari possint, vid. *Dn. D.* Struv/ 24
Exerc. 3 th. 47. Farin. *de delict. carn. q. 149. n. 141.* Menoch. *de A. J. Q. 4. 1. 502. n. 63.* De incestu inter collaterales vid. *Dn.* Car- 25
pzov. *prax. Crim. p. 2. q. 73 & affines q. 74.* Dn. D. Struve/*Exerc. 49. thes. 33.* III. Jam sequitur SODOMIA, quod fœdissi- 26
mum pariter ac detestabilissimum de jure humano non minus quam divino est delictum. Italis magis quàm Germanis nostris notum. Joh. Schleid. *lib. 21. comm. pag. 612.* Martin. Chemnit. *p. 3. Exam. Concil. Trid. pag. 125. de cœlibatu Sacerdotum.* Committi- 27
tur autem hoc delictum, ubi venus in alteram mutatur formam, amorque ibi quæritur, ubi non videtur, naturæque planè invertitur ordo. *l. 31. C. ad L. Jul. de Adult.* Pœna hujus criminis de 28
jur. Civil. est ultimum supplicium. *d. l. 31. l. 1. §. qui puero. ff. de Extr. crim. & §. Item Lex jul. de publ. jud.* Gail. *de P. P. lib. 1. cap. 14. num. 26.* Dn. Carpzov. *q. 76. num. 6.* Rem. in Nemes. Carol. 29
art. 116. Quæ tamen pœna per consuetudinem generalem ubique ferè locorum hodie aggravatur, ita ut vel Sodomitæ vivi, vel cadavera eorum post mortem igne concrementur. Dn. D. Struve/*Exerc. 49. th. 42.* Damhoud. *pr. Crim c. 96. n. 13.* qui etiam *c. 93. n. 15.* elegantes hujusce pœnæ suppeditat rationes. Menoch. *de A. I. Q. cas. 286. num. 23. & seq.* Dn. Carpz. *d. q. num. 7.* Farin. *pract. crim. q. 147. n. 7.* P. H. O. *art. 116.* ibi: So ein Mensch mit einem Viehe/ Mann mit Mann / Weib mit Weib Unkeuschheit treibet/ die haben auch das Leben verwircket / und man soll sie der

F gemei-

gemeinen Gewonheit nach mit Feuer vom Leben zum Todte rich-
30 ten. Abutitur autem quis Venere fere tripliciter (1) aut se-
cum (2) aut cum hominibus, aut (3) cum brutis. Dn. Carpzov.
d.q.76.n.9. Farin *p.5.q.147.n.2.* Damhoud. *pr. Crim c.95. num. 4.*
Menoch. de A. J. Q. *lib.2.c.286.* Steph. *ad art. 116. Ord. Crim.* primo
casu, si quis secretò propriis manibus, aliove sese polluat in-
strumento, sicque mastrupationem committat, relegatio ali ve
pœna extraordinaria locum habet. Damhoud. *d.c.96. num. 6.*
Farin. *d.q.147.n.39.* Pract Conrad. *rubr. de Sodom. n. 3.* Dn. Car-
31 pzov. *d.q.76.n.10. & seqq.* Steph. *ad d.art.116.Ord.Crim.* Imò
ob ejusmodi crimen, circumstantiis singulariter ita exi-
gentibus fustigationis pœnam fuisse dictatam testatur
32 Dn. D. Struve/*Exerc.49.thes. 43. in f.* Secundo casu, quan-
do (1) masculus venerem exercet cum masculo. *l.cum vir nu-
bit. C.ad L. Jul. de adult. Ord. Crim. d. art. 116.* ibi: Mann mit
34 Mann. ubi Steph. (2) quando mulier abutitur venere cum
muliere, *l.fœdissimam, ubi Gloss. & Salyc.C.ad.l.jul. de adult. Ord.
Crim.d.art.116.* Ubi Matth. Steph. & (3) quando vir cum fœmi-
na præposteram exercet Venerem, cognoscendo eam non in de-
bito corporis membro, aut non debito modo *d l.31. C. ad L. Jul.
de adult.* aliisque, qui turpiores sunt ac detestabiliores, quàm ut
homo pius ulla ratione eos scire debeat, præposteram Venerem
exercendo modis, capitis pœna dictatur; quomodo etiam pro-
nunciarunt Scabini Lips. in casu, quo maritus Venerem in os
uxoris exercuerat; quin imò eandem ipsi quoq; Uxori maritum
admittenti & semen ex ore exsugenti adjudicarunt, An.1562.
35 Mens. Majo, teste Dn. Carpz. *d.q.76. n. 26* Tertio vero casu
homo cum bruto simul comburi solet. Ord. Crim. *art. 116.* ibi.
So ein Mensch mit einem Vieh/ rc. Unkeuschheit treibet / der hat
auch das Leben verwircket / und man soll ihn der gemeinen Ge-
wonheit nach mit dem Feuer vom Leben zum Tode richten. add.
Georg. Rem. & Matth. Steph. *ad d. art. Dn.* Struve / *Exerc.49.*
36 *th.9.* (IV.) Denique restat VIOLENTA STUPRATIO.
Stuprum alias est concubitus illicitus soluti cum fœmina soluta
ac honesta. *l 22.l.29.C. ad L.jul.de adul § 4. Inst. de pub jud. Dn. D.*
Struve/*Exerc.49. th. 25. & 26.* Simplex illud stuprum hodie pœ-
ná car-

ni carceris aut mulctâ punitur: & stuprator stupratâ aut dotare & [illegible]a infanti præstare, aut illâ in uxorem ducere tenetur. *Dn. D.* Struve/*d.th.25.* aliquando vero pœnam ratione circumstantiarum majorem esse docet Magnific. Præf. JCtus *d. decis.* 11. Aggravatur autem hoc delictum (1) propter *Violentiam.* 37
[illegible]us pœna de jur Civ. est capitalis *l.1. §. qui. puero. de Extraord. crim l 29. §. ult. ff. ad l jul. de Adult. l.5 §. ult. ff. ad L. jul. de vi publ, §.4. Inst de publ. jud.* Berlich. *p 5. concl.41. n 20.* ubi *n. 19.* dissentientes confutat. Uti etiã de jure Saxon. LandR. *art. 13. lib. 2. & art. 2 lib. 3. Nov. Elect. August. p. 4. Const. 30.* Ubi *Dn.* Carpz. Dan. Moller. Coler. *decis. 176.* nec non Constitutionib. criminalib. P. O. H. *art.* 38
119. Num vero pœna dictari possit, quando quiscũ meretrice rem habuerit, cum violentia, late & eleganter explicat Berlich. *p. 5. Concl. 41 n. 54.* Farin. *de delict carn. q. 145. n. 135. & cons. 33. n. 10. & seqq. volum.* Covarr. *3. var. resol. c. 14.* Mulier autem, quæ 39
tali modo stuprata est, nullam infamiæ incurrit maculam, sed inviolatæ existimationis retinet privilegia: *l. 13. §. 7. l. 39. ff. ad L. jul. de adul. l. 20. C. eod. l. 1. §. 6. ff. de postuland.* Usq; adeo, ut mulieri quæ ante stuprum violentum, virgo fuerit, coronam virginitatis in capite portare liceat, eaque caput peplo obvelare haud teneatur, Fransc. Pfeil. *Cons. 147. cent. 2.* quomodo vero probetur stuprum violentum, vid. Damhoud. *pr. crim. c. 95. num. 9.* Mascard. *de probat. concl. 1417 n. 26. vol. 3.* Berlich. *p. 5. concl. 41. num. 67. & seqq.* In quibus autem casibus à RAPTU differat, tractare nobis integrum non erit, vid. Farin. *de delict. carn. tit 16. q. 145. §. raptus n. 69. & seq. & n. 73. & q 147. num. 26.* Berlich. *d. l. num. 1. & seqq.* Huc vel maxime etiam pertinet is, qui 41
virginem nondum viri potentem per vim stupraverit, Dn. D. Struve/*Exerc. 49. thes. 40.* Dn. Carpz. *q. 75 n 75. num. 29. 32. 56. & seqq.* Hic etenim quin capitaliter sit puniendus, dubium non est, per §. 4. *vers. si a Inst. de publ. jud. l. 35. §. 3. ff. de pœn.* Berlich. *p. 5. concl. 42. num. 5.* quem omnino vide. Consentit jus Saxon. LandR. *lib. 2. art. 13. in med. & art. 64. pr.* Weichbild *art. 5. Nov. Elect. Aug. p. 4. Const. 31.* Qua vero pœna afficiendus sit is, 41
qui virginem immaturam sine violentia stupraverit, non una DD. est sententia; Nobis ea placet, quam defendit Berlich. *p 5.*

 concl.

concl. 42. n. 11. per text. in l. si quis aliquid. §. qui nondum. ff. de
pœn. Damhoud. *pr. crim. c. 92. num. 8.* Jur. Saxon. in perpetuum
43 cum fustigatione relegatur. *Nov. Elect. Aug. p. 4. const. 31.* An
vero stuprũ violentum perfectum fuerit, judicio obstetricum,
aut aliarum honestarum ac peritarum fœminarum committi-
tur judicio. *arg. c. 4. c. 14. X. de probat.* Mascard. *de probat. Concl.*
44 *1418. & concl. 1130.* Aggravatur (II) hoc delictum propter
45 Personarum delinquentium qualitates. Sic tutor stu-
prans pupillam deportatione ac bonorum publicatione puni-
tur. *l. 1. C. si quis eam, cujus tut. fuer. stup.* Farin. *d. tract. q. 147. tit.*
16. num. 15. Dn. D. Andr. Beyer, Disp. Inaug. de Prosopolepſ. a-
pud Magn. Dn. Præs. *decis. 1. n. 105.* Azo. *in summ. C. ad L. Jul. de*
46 *adult.* Menoch. *de A. J. Q. cas. 233. num. 13.* Sic servi occulte
rem habentes cum dominâ severius, quam alii puniuntur. *l. unic.*
C. de mul. quæ serv. prop. Parentis filiam quæstus causâ pro-
stituentis pœna est privatio patriæ dignitatis. *l. 6. C. de spect.* imò
capitalis. *Nov. 14. Ord Crim. art. 121.* quod etiam de jur. Sax. ob-
tinet, *Nov. Elect. Aug. p. 4. Const. 29.* qua pœna quoque teneri Ma-
ritum lenonem ceu adulterum, communis Dd. est sententia.
l. 37. §. f. l. 2. §. 2. l. 8. l. 29. §. 4. & 5. ff. ad L. jul. de adul. Ord. Crim. art.
122. Novell. Elect. Aug. p. 4. Const. 29. Dn. D. Struve / *Exerc. 49.*
thes. 44. Dn. D. Carpz. *p. 2. q. 71. num. 6.* Farin. *de tract. q. 144. tit. 16.*
num. 69. Ubi hanc sententiam ampliat & satis limitat. nisi aliter
alibi receptum fuerit. Vid. Menoch. *de A. J. Q. q. 88. lib. 1.* Foller.
47 *pr. Crim. p. 2. verb. item quod fuit leno. n. 7.* (III) Aggravatur de-
nique hoc delictum propter Personarum Stupratarum con-
48 ditionem. Propterea rem habens cum Ducissa, Principissa
&c. gravius delinquit, quam qui plebejam stuprat. *D*amhoud.
49 *pr. Crim. c. 91. n. 31.* Sic execrandus quoque libidinis ardor est,
quãdo quis cum demortuâ sese commiscet fœmina, Idem *c. 98. n.*
30. furiosa, phrenetica, inebriata, vel dormiente, qui propterea
pro arbitrio judicis; severius quam alii puniendi sunt. Matth.
Berlich. *p. 4. Concl. 37.* Raptores itidem honestarum virginum
aut viduarum capitis plectuntur supplicio. *l. unic. C. de Rapt.*
virg. Dn. D. Struve / *Exerc. 49. thes. 41. Ord. crim. art. 128.* Dn.
Carpz. *1. q. 40. num. 27.* Sive concubitus sequatur, sive non. *d. l.*
un. l.

xm l. 1. C. de Epis. & Cler. Dn. Strub. *d. thes. 41.* & in flagranti crimine deprehensi impune occidi possunt. *d. l.* omniaque amittunt bona *d. l. un. §. si autem l. 54. §. bona autem. C. de Epist. & Cler.* plura de raptus crimine vid. apud Farin. *d. tract. q. 145. §. raptus. n. 2. & seqq.*

CAPUT IIX.

DE HOMICIDIO, VENEFICIO ET PARRICIDIO.

ORDINIS à Compilatoribus ff. observati meritò postularet ratio, ut de vi publica, & cæteris, quæ ibi tractantur, materiis quædam adderemus; sed quoniam justo ac intentione nostra jam verbosiores fuimus, & præterea quoque quædam passim dicta reperiantur, ideoque tandem ultimo hoc capit. tria, eaque splendida satis, breviter considerabimus delicta. 1

(1.) quod tractandum venit, est HOMICIDIUM. Hoc autem est crimen publicum, quo homo à sciente & volente occiditur. *l. 1. ff. ad L. Corn. de Sic.* Formale in hoc delicto consistit in dolosa occisione. Dn. D. Struve *Ex. 49. thes. 51.* & Differt. *de dol. culp. & cas. th. 32.* Materiale autem in occisione hominis. 2

Homo autem dupliciter hic considerari potest, vel (1.) respectu sui ipsius, vel (2.) respectu alterius. 3

Illo modo aggravatur hoc delictum, si quis ex desperatione, sceleris conscientia, vel imminentis pœnæ metu sibi ipsi violentas intulerit manus; quæ αὐτοχειρία male per *l. 9. §. 7. ff. de pecul.* veluti de jur. Civil. licita defenditur. 4

Est enim istiusmodi delictum contra jus divinum, Gentium, meritò igitur & Civile. Gutierez. *lib. 2. quæst. Can. c. 3. pr.* 5

Hinc hujusmodi αὐτόχειρ honesta privatur sepultura. *c. 12. q. 5. ibiq. Gloss.* Nobiliss. Dn. D. Adrian Beyer, Fautor, & hactenus Præceptor singulariter colendus, apud Magnif. Dn. Præs. *decis. 1. n. 159.* Guitier. *d. l.* nec solet lugeri. *l. 11. §. 3. ff. de his, qui not. inf.* & in certis casibus, quando sc. de delicto ex cõfessione rei, vel aliis manifestis & liquidis probationibus constat, executio in cadaver mortuum fieri potest, & ea pœna in aliorum terrorem afficitur, quam vivus sustinuisset facinorosus. Heig. *p. 2. q. 37.* Menoch. 6

de A. I. Q. caſ. 285. Farin. *de delict & pœn. q. 20* Matth. Berlich,
7 *p. 4. concl. 5. n. 99.* Ideò quoque multis in locis non niſi per
carnificem ſub limine domus extrahi ſolet. Damhoud. *Prax Cri-*
8 *min. c. 90. n. 8. 9.* Joh. Schneidew. *in § 9. Inſt. de R. D.* No-
tanter autem diximus, ſi quis ex deſperatione &c. ſemet ipſum
9 trucidaverit. Quando etenim ex melancholia, impatientia
morbi, furore aut aliis cauſis *αὐτοχειρίαν* commiſit, tunc ea
ceſſant, nec Magiſtratus ſepulturam honeſtam ipſi denegare
debet. *c. ea. c. ſi quis inſaniens q. 5. arg. l. 2. & 3. ff. de bon. eor. qui ant.*
ſent. l. in fraudem. §. ejus pœna. ff. de jur. fiſci Dan houd. *prax. crim.*
c. 90. Dn. D. Struv. *Exer. 15. th. 82. n. 6. Dn. D.* Carpz. *jurisp. conſiſt.*
l. 2. def. 376. 377. 378 B. *Dn D.* Ungepaur. *tract. de Autoch. membr.*
10 *8. de effect. Theol. Dn. D.* Beyer. *d. n. 159.* Quamvis non o-
mnes aliàs conſuetas adhibendas eſſe ceremonias rectè mo-
neat Magnific. Dn. Præſ. *in l. 2. C. de teſtam. nu. 75. 76. & ſeqq.*
11 Guitierez autem *d. l. n. 5.* docet, nec illum, qui conſcientia de-
licti v. c. ſibi violentas intulit manus, honeſtâ privandum eſſe
ſepultura, ſi modo in agone mortis pœnitentiam agat. In du-
bio verò ſemetipſum ſeſe occidiſſe non præſumitur. *arg. l. 51.*
12 *ff. de don. int. vir. & ux. l. 51. ff. pro ſoc.* Ideò ſi in puteo vel
aqua mortuus fuerit repertus, per imprudentiam illapſus; in
carcere inventus à cuſtodibus carceris potius occiſus vel na-
turali morte interemptus præſumitur. *arg. l. 1. §. ſi ſibi. ff. de SC.*
Syllan. Menoch *præſ. 13. & A. I. Q. caſ. 284.* Heig. *p. 2. q. 36. nu.*
34. & 35. Farin. *de homicid. q. 128 p. 2. n. 73.* Weſenb. *in paratitl.*
13 *ff. de bon. eor. &c.* Ubi hanc præſumtionem hæredibus
prodeſſe, donec Magiſtratus & cuſtodes ſeſe purgent, & aſſeren-
ti, quod quis in proprium ſævierit corpus, onus probandi in-
cumbere, tradit. add. Guitierrez. *d. l. n. 17 per text. in l. 2. l. 5.*
14 *l. 21. ff. de probat.* Heredes itidem, ſi cauſam ſuſcipere, &
innocentiam defuncti oſtendere parati ſunt, audiendos eſſe pro-
bamus per *l. fin. §. ult. ff. de bon. eor. &c.* ubi Weſenb. *in παρατ.*
15 Hactenus homicidium ratione ipſius delinquentis conſidera-
16 tum. Sequitur jam, ut videamus quomodo in alium id ipſum
17 committatur & ſimul aggravetur Hoc autem non uno contin-
git modo: (I) ratione *cauſæ* (1.) Si non ex iracundia, aut alio
quo-

[illegible] animi impet[illegible], sed animo deliberato & ex proposi[illegible]
[illegible]. Quale homicidium haud absimile est latrocinio,
[illegible] nihil mali metuens, ab eo, quem inimicum suum non
[illegible], neque eidem resistere potest, interficitur. Ideoque hoc
[illegible] facti pœnæ executione cadaver rei Rotæ affigendum erit.
Dn. Carp. *i. prax. Crim. p. 1. q. 7. n. 3. & q. 24. n. 7.* (2.) aggrava- 18
tur hoc delictum spe magnæ prædæ, & tunc eadem pœna lo-
cum habebit. Huc referri potest (3.) homicidium in fœmi- 19
na sive ancilla imprægnata ab imprægnatore commissum.
(II) Etiam *Personæ* patientis dignitas delictum hoc aggravat. 20
Sic (1) eum, qui personam in dignitate constitutam interfece-
rit, graviori pœna affici vult Carol. V. P. H. O. *artic. 137. § 1.*
verb. Und mag man in fürgesetzten Mord/ so der an hohen treffli-
chen Personen thut/ durch etliche Leibesstraffe / als mit Zangen
reissen oder Ausschleiffung/ vor der endlichen Tödtung umb gröss-
ser Furcht willen die Straffe mehren. (2) ratione personæ ag-
gravatur quoque homicidium in *Infante*. Quia enim ho- 21
micida ab hoc offendi planè non potest, neque infans eidem
resistere, vel vim ac mortem imminentem avertere possit, ideò
gravius quoque & atrocius hoc efficitur delictum. Propterea 22
Mens. Jun. Anno 1609. Inclyti Scabini Jenenses militi cuidam,
qui trimulum miserè interemerat, & ancillam insuper, quæ in-
fantem portaverat, matremque vulneraverat, pœnam gladii,
ita tamen, ut Reus trahæ illigatus ad supplicii locum trahere-
tur, dictata fuit, testante Dn. Petr. Theodor. *in Colleg. Crim. Disp. 7.*
th. 7. lit. B. (III.) etiam aggravatur ratione *loci*, quem quis 23
occidendi & nocendi animo est ingressus, *Dn.* Carpzov. *d. q. 24.*
n. 39. quo etiam referimus eum, qui in via publica aliquem a-
nimo occidendi exspectat & interficit. Dn Carpzov. *d. q n. 46.*
(IV) ratione *temporis*, veluti quod nocte committitur. *l. 16. §.* 24
5. ff. de pœn. Quamvis id ipsum in homicidio haud proce- 25
dere existimet Dn. Carpz. *d. l. n. 53.* nec etiam pœnam homici-
dii in diebus festis commissi exaggerari docet. *n. 54.* (V.) ag- 26
gravatur ratione *ipsius facti qualitatis*. Sic gravius peccat, qui
cultro, quam qui baculo aliquem interficit, unde etiam jur. Sa-
xon. is, qui cultro aliquem vulneravit saltem, pœna capitali affi-
citur.

27 citur, Weichbild. *art. 83.* (VI) denique etiam Eventus deli-
ctum hocce aggravat; quando sc. post factam cædem Robbaria
ac spoliatio etiam commissa est, tunc quin & Rotæ pœna locum
28 inveniat dubium non est. Dn. Carpz. *d. l. n. 77.* Et hæc de ho-
29 micidio simplici, ejusque aggravatione sufficiant. Paucis et-
iam (II.) videbimus *veneficium*, quod qualificatum dicitur homi-
cidium, & speciale propterea meretur nomen. Hoc delictum
committitur, quando quis venena mala necandi causa vendit,
tradit vel propinat. *l. 1. §. 1. l. 3. ad L. Corn. de Sic. l. 1. C. de ma-*
30 *lef.* Dn. Struv. *Exer. 49. th. 35.* Pœna veneno occidentium
hodie est rota, Ordin. Crim. *art. 130.* Dn. Struve *d. l.* Dn. Carpz.
q. 20. n. 22. idque obtinet in masculis; in fœminis verò suffocatio
aut alia quædam locum habet, quamvis etiam de jure Civ. pœ-
na gladii capitalis huic delicto atrocissimo sit constituta. *l. 1.*
pr. ff. ad L. Corn. de Sicar. §. eadem lege. Inst. de publ. jud. l. 25. §.
31 *9. ff. de pœn.* Jure Sax. Venefici, qui venenum alicui mini-
straverunt, igneis flammis in craticulam exuruntur & concre-
mantur. LandR. *lib. 2. art. 13.* Coler. *p. 1. decis. 180.* Carpzov. *p. 1.*
q. 20. n. 18. Berlich. *p. 4. concl. 26. n. 4. 11. & 12.* add. Const. Elect.
32 Sax. *18. p. 4.* Quæ igne puniri jubet eos, qui pascua veneno
inficiunt; (quam pœnam etiam fœminam quandam, quæ in
campis ubera vaccis præsciderat, & smegmate illarum reple-
verat ora; quibus ideò spumantibus, incautis persuaserat rusti-
colis, in promptu sibi adesse remedium huic malo (quod finge-
bat) medendo sufficientissimum igitur non nisi purâ saltem
aquâ, quâ ora vaccarum spumante, smegmate facile ablue-
bantur, adhibitâ haud exiguam rusticis dolose extorserat pe-
cuniam, ante quadriennium Gröningæ ab Illustri & Potenti
Ejusdem Senatu adjudicatam sustinuisse memini) multo magis
tali pœna digni erunt, qui hominem veneno necant. Dn. Carpz.
33 *d. q. n. 19.* Pœna etiam capitalis de jure divin. approbata
est, *Exod. XXII. 18. Levit. XIX. 27. & 31. & XX. 6. Deuter. XVIII.*
34 *10. 4. Reg. XVII. 4.* Tenentur quoque & illi, qui venena do-
lose ac animo necandi vendunt, Dn. Carpz. *d. q. 20. n. 5.* Si ve-
rò absque dolo vendiderint hominibus imperitis, pueris, servis,
aliisque, tunc arbitrarie puniuntur. Sic Illustrem huncce Sca-
bina-

[illegible] Jenens. Pharmacopolæ cuidam, qui prægnanti mulieri
[illegible] vendiderat, pœnam 100 aureorum dictasse testatur
Nobilissimus Dn. D. Schröter/Decanus, *in Colleg. pr. . II esenb.*
ad tit. de Empt. & vend. Cautè igitur isti in venditione veneni 35
agere jubentur. *Ordin. Crim. art. 37. §. ult.* Dn. D. Struve. *Ex. 23.*
th 28. num. 2. Dn. Carpz. *d. q. 20. n. 7.* Hippol. à Marsil. *in l. 3. ad*
L. Corn de Sicar. Consil. Altorfin. *31. 32.* Huic qualificato 36
delicto affine (III) denique est PARRICIDIUM, quod est
homicidium in personas conjunctas commissum. Sunt vero
conjunctæ vel ex cognatione, vel ex affinitate, vel ex conjugio.
Parricidii in linea recta à liberis seu legitimis seu illegitimis seu 37
adoptivis in Parentes; vel à parentibus in liberos commissi pœna
est culei seu suffocatio, &, ubi aqua deficit, rota. vid. *l. pen ff.*
ad Leg. Pomp. de parricid. l. unic. C. de iis, qui parent. vel. lib. occid.
P. H. O. *art. 131.* Theod. *Diss. 7. th. fin. lit. G.* Dn. Struv, *Exerc.*
49. th. 68 Dn. Carpz *1. q. 8. & 9.* In linea verò Collaterali inter
cognatos proximiores, ut & inter affines proximiores; nec non
inter Conjuges commissi pœna est gladius, ut tamen reus ignitis
forcipibus aduratur, vel trahæ illigetur. *Ord. Crim. art. 137. in f.*
Theod *d. l.* vid. Dn. Carpzov. *q. 12. & seqq.* Magnificus Dn. D.
Struve/JC. eminentissimus *d. thes. 68.* Hæc sunt, quæ pro 38
ratione instituti nostri de aggravatione delictorum pro Inauguarali nostra Dissertatione conscribi placuerunt. Plura ad- 39
huc eaque accuratiora addi posse haud inficiamur; verum nobis ea, etiamsi vellemus, prolixius persequi, necessarius, qui imminet, ex Salana hacce prohibet abitus. Faxis itaque Lector Can- 40
dide, ut amica hæc intuearis fronte, iisque, quæ abesse putas, benevolis conniveas oculis.

SOLI DEO GLORIA.

Menda, quæ præter spem irrepsere, & sensum quodammodo obscurum reddunt, ita corrigantur. In Dedicat. lin. 6. lege conservandam pertinent. *In Proœm. lin. 8 pro t. lege* f. *Cap. 4. n. 2. del.* de jur. Civ. *& pro* sequutos *lege* sequuturos. Cap. 7. n 5. del. *vindicandum,* & leg. *ultimum esse supplicium. Cætera ob chartæ inopiam corrigi non possunt, ideoq; è æquo sustineantur animo obtestor.*

AUfugiunt delinquentes formidine pœnæ,
Tu de delictis tractas virtutis amore.
Gratulor hos ausus, gravior dum pœna malignis
Infertur, summos tu ritè capessis honores.

Gratulab. scrib.

JOHANNES CHRISTOPHORUS Falckner/
J. U. D. Prof. Publ. h. t. Academiæ Rector.

Nobili atq; CL. V.

DN. CHRISTOPHORO Feidler/
J. U. Ddo.

Pro summis in Utroque Jure privilegiis publicè disputaturo S. P. D.

INcluta Te docuit Gröninga, ast nostra Salana
Plus favet, ac studiis præmia clara dabit.

Singulari benevolentia testanda LMQ. scribebam

JOH. ERN. GERHARDUS, SS. Theol. D. & P. P.

I Pede felici, FEIDLERE, atque ampla reporta
Præmia, quæ Themidos porrigit alma manus.
Sic vixisse juvat Jenæ, sic incubuisse
Usque juvat studiis, sic abiisse juvat.

CL. Dn. Candidato, amico suo charissimo novellos honores ex animo gratulatur
SEBASTIANUS Rieman / *SS. Th. D. & Prof. P.*

QUi pejora gravat metuendo crimine facta,
Hunc Nemesis rursum ferrea-pœna gravat.
Id dum disquiris, stimulat te diva Themistis,
Inde labore refers præmia digna tuo.

Clariss. Dn. Candidato honoris & benevolentiæ c. f.

PRÆSES,

Dum,

Um, FEIDLERE, doces, qui facta graventur iniqua,
Te DEUS omnigenu compleat, opto, bonu!

Clarissimo Dn. Doctorando
gratulatur

GEORGIUS ADAMUS Struve/ D.

CLARISSIMO
DN. FEIDLERO, J. U. Doctorando dignissimo, Amico suo percharo.

DUm FEIDLERE doces, queî crimine pœna gravetur
Inde probas solidè quod nosti Jura Themistos.
Hæc Tibi pro nisu majores spondet honores,
Quos ego cum reliquâ precor imò ex corde salute.

ERNESTUS FRIDERICUS SCHRÖTER,
J. U. D. P. P. ac h. t. Facult. Jurid. Decanus.

J. J.

CUr addenda suis Autores carmina scriptis
poscunt? dic causam, candida Fama, mihi!
Nonnulli laudes: at quidam signa favoris
expectant: mori morem aliique gerunt.
Has tres conjungis, Fautor carissime, causas:
dum mea sinceró carmine corde petis.
Juridicina Tuos commendat juris Alumnis
ausûs, affixas publicitusque theses,
atque sui spondet Tibi signa favoris; honestum
& morem in Praxi postea amica geret.
Hinc Themidis jussu placido, Famæque serenæ
Te plausu affari sic mea Musa cupit:
CHRISTOPHORUS dignus Doctoris honore, graduque
Feidler/ doctorum dignus amore Virûm.
Ut Patriæ prosit permultos sospes in annos,
atque ipsi rursus Patria, corde precor.

ADRIANUS BEIER, D.

Quan-

Quanto peccatum majusve minusve putandum
Absq; Geometrica, FEIDLERE, metiris amussi.
Non tamen absq; Mathematicis mensionibus, omne
Queis in Romano strictum jus nititur orbe.
Gratulor, & summos quos Culpa-mensor honores
Jure tuo assequeris felices ominor esse.

L.M.Q. f.

ERHARD. WEIGELIUS Math. P.P. Alumn. Inspect.

Quòd sis honorum nobilium capax,
Hæc, Eruditi non malè colligent,
Obscura lecturi explicata,
Ut referasque citò vovebunt.

Hisce Nobiliss. Dn. Doctorando gratulatur

M. ANDREAS Stein.

Röninga dudum tolerâsti ritè labores
Phœbi; jam confert præmia pulchra tibi.
Vernantem laurum donat Jenensis Apollo,
Quâ cuncto Musæ Calliopeq; canunt:
Floreat & vigeat FEIDLER post fata superstes,
Sitq; patriis patriæ gloria lausq; decus.

Hisce gratulatur Clarissimo Dn. J.U. Licent.

M. NUMIDIUS Schröder/
Auricâ Frisius.

Legum latarum Statuas potuisse peritis
Olim Romanos, littera prisca probat.
Hos inter numerat FEIDLERUM Splendida Jena,
Qui dextre in Cathedra jura probanda docet.
Hæc statua ut Tibi sit, Patriæ, Generique corusco
Utilis, atque decus mente pia voveo.

Nobiliss. atq; Clariss. Dn. Doctorand. f.

HENRICUS CONRADUS Tölcken/
Jevera-Frisius LL. Stud.

FINIS.